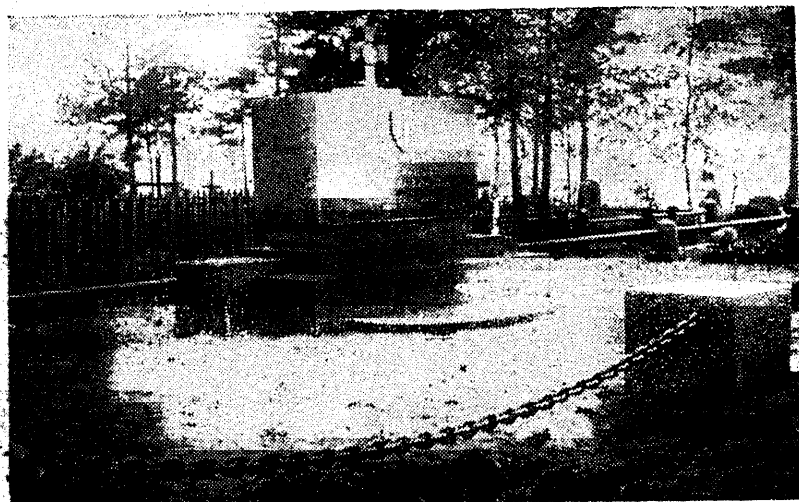

6
M
B
E
R
6

ROMAN

No

12

Eesti Vabadussõjas langenud kalevlaste mälestussammas
Tallinna Rahumäe kalmistul.

KIRJASTUS-OSAÜHISUS "ARENG"
TALLINN, 1931. A. X. AASTAKÄIK.

Hind 40 senti.

ROMAAN Nr. 12

SISU:

Ernst Zahn: St. Gotthardt.
 Edvard Velle-Strand: Maa.
 Palle Rosenkrantz: Mademoiselle.
 Louis Preinerstorfer: Pärlid.
 Persia jutt: Tark ja paadimees.
 E. van Lidth de Jeude: Tundmata austaja.
 Will Scott: Önnelaps.
 Ed. Vöhrmann: Kaljuvalla võsu.
 Rosita Forbes: Mis on ilus naine.
 Otto Hermann: Salavõrgud.
 Tõtt ja nalja.

„Romaan'i“

uued, osaliselt alandatud
 tellimishinnad 1931. a.:

12 kuud (24 nr-t)	Kr. 7.50
9 „ (18 „)	„ 6.—
6 „ (12 „)	„ 4.—
3 „ (6 „)	„ 2.—
2 „ (4 „)	„ 1.50
1 „ (2 „)	„ —.80
Üksiknumber	„ —.40

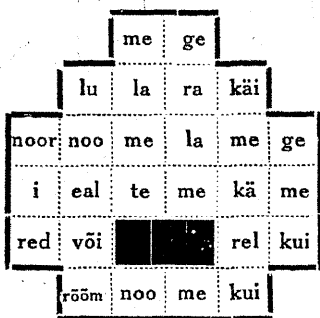
„ROMAAN'i“ talitus

Tallinn, Müürivahe, 16. Tel. (2)12-53.

Mõistatus

Nr. 12 (222)

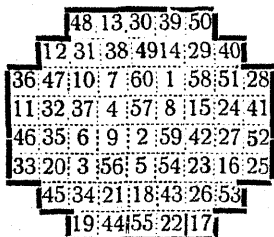
Seadnud Em. Gutmann.

Millise rahvalaulu algus on siin peidus? Lahendada ratsamehekõnnaku abil.

Lahendus ilmub Romaan Nr. 16 (226).

Lahendus Nr. 8 (218)

Nagu magus unenägu
 Tine hõiske igal pool;
 Üle aasa ujub tase
 Valge udu jahe vool.

Metsa põues nagu kõne,
 Punga puhkemise jutt;
 Üle välja, üle põllu
 Rõõm kui värin, õnnenutt.

Ernst Enno.

Rottmaat

Nr. 12 (222)

Juuni 1931

X. aastakäik.

Sankt Gotthard.

Helveetsia kirjanik **Ernst Zahn'i** romaan.

4

Arvata tund hiljem ronis paater jälle maja poole. Oma mantlisse mässitult kandis ta kerget, liikumatut kandamit. Kui ta oli jõudnud hallide müüride juure, sammus ta murelikkudest mööda ja asetaskurnud lapse kätksisse. temale lina peale laotades. Lähedalt kaljude vahelt murdis ta suure punase mäeroosi ja ehtis sellega valget surnulina.

„Stütult ja valutult“ ütles ta valjusti ja pühalikult. „Taevast tulnud. taevast võetud! Kummardage alandlikult Issanda Jumala tahte alla!“

Nagu araksteltatud lapsed, pisarsilmil, tulid nad lähemale. Siis langesid nende pilgud väikesele laibale. Naine vankus hoi-gades ja oleks kukkunud. Felix toetas teda. Kuid munk kõneles kõrgeid sõnu, mis kui balsam nende värsketele haavadele lange-sid.

„Leidub valusid, mis iial ei parane, haavu, mis surmavad! Aga teie olete noored, ja mis Jumal teilt võttis, seda võib ta teile jälle anda! Uskuge ja lootke! Enne kui möödub aasta, idaneb uus õnnistus!“

Kustuvas õhtuvalguses matsid nad oma lapse ja asetaskid risti ta kalmule.

10.

Põgenemine.

Hilgav õõ heljus hosiipiitsi kohal. Sünged müürid heitsid pikke varje. Kabel oli üle puistatud kuu kiirgavast kumast. Püha rahu laotas oma tiibu varjumaja kohal.

Maja sisemas magasid kõik. Palju tee-käimisest väsinud rahvast puhkas sel õöl vanas ehituses. Hilja oli magama läinud Toniogi, kelle päevatöö raske olnud. Ainult munk valvas veel. Ta istus oma kongi võre-akna taga, pead kergesti käele toetades.

Habe laenetas tal vastu akent. Ta kahvatul näol puhkas sära, mis taevast voolas, ja värvis ta valgeks. Ta pilgud uitsid liikumata järvede poole.

„Vait — nagu kaitstud kõige tormi vastu.“ pomises ta endamisi, ja paistis, nagu oleks ta järvevett kadestanud.

Aga kohe selle järele laskis ta oma pea vajuda roosikrantsi kohale ja palvetas kana.

Üles vaadates nagu ehmatas ta ja ajas enese võre najale teravasti silmitsedes püsti. Lähema järve kivisel kaldal liikus üks naine, pea ja keha lehvivasse rätikusse mähitud. Ta lähenes ja lähenes, ettevaatlikult ja en-nast nagu varjates uudishimulikkude pilkude eest.

Paater tõusis. läks nagiseva trepi kaudu alla kotta ja lahkus majast. Kui ta maja puusamaste all seisis, kuulis ta maja lähedal ettevaatlikke samme. Siis lehvis tume riie, kerge, sale kogu läks majast mööda; blondjuuksed kiirgasid hämaras valguses.

„Kuhu viib sind sinu tee, Gottharda?“ küsis munk rahulikult ja valjusti, välja as-tudes maja varjust.

Neiu oli ehmatanud. Tasane kiljatus tuli ta suust. Siis vaatas ta suuril silmil ja tõr-juvalt lähenevale mehele.

„Miks takistad sa minu põgenemist? — Tahtsin sinust eemale hoida, ometi ei olnud mul teist teed, kui see siin.“

Täis salakartust ja segaselt vaatas ta rin-gi. —

„Saa julgemaks ja jutusta!“ ütles prees-ter validalt.

Neiu värises.

„Ei, ei! Jäta minu! Ära pea mind kinni! Tema verekoer on mind jälginud kogu päeva. Suure vaevaga varjasin ma ennast

tema silmade eest kaljustikus! — Kui ta minule siin järele jõuab!“

Paater Isidor tõmbas neiu vaikiva maja varju, käskis neiu kivirahnule istuda.

„Teata!“ käskis ta edasi.

Nüüd sai neiu sõnakuulelikuks kui laps ja hakkas, munga jalgade ees istudes, jutustama:

„Rasked asjad sünnivad Ursernis. Sa tead, Zumi küla kõrtsimehe maja on maha põlenud, sest et ta mitu korda on rääkinud oruvanema vastu. Kuna mees oma keelt ei taltutanud, vaid sõrmega oruvanema majale osutas, kisendades, et seal elab tulestüütaja, siis leiti ta laip kahe nädala eest Reussi jõelt, suur haav rinnas. Nüüd on mõne päeva eest keegi teine kadunud, Pfister Andermatist; räägitakse — kõrvale toimetatud oruvanema käsul. Temagi oli sinu venna vastane. Aga kõige hullem asi sündis tunaeile. Ema kuulis ise, mis juttu Zeno oma nuuskur sepaga rääkis. See nimetas talle kaksteistkümmend nime, kõik ausad mehed, kes oruvanema kuulmatu teguviisi hukka mõistsid. Ja sepp oskas su venna metsiku vere keema ajada ja temalt välja nuruda nende meeste surma. Siis astus ema vahele. Kirves käes läks ta oruvanema hukutaja juure ja tõstis kirve tema vastu löögiks. Zeno kiskus tal kirve käest ja teotas teda selle autu mehe kuuldes. Nüüd ei jõudnud ema ennast enam pidada. Kui sõnad suudaksid kohut mõista, need kaks oleksid oma pea longu lasknud ja eemale roomanud kui varastavad koerad. — Zeno oli joobnud. Vapustatud meeletust vihast, käskis ta sepal sulased kutsuda ja emahelatesse panna. Ja need panid ta ahelasse. Nüüd lamab ta sügavas keldris. Minu aga laskis oruvanem oma tupp viia ja tahtis muld mu ja sõna välja pressida, mida ma temale ei ole annud. Kui ma vastu panin ja nurjatu mehe peale vihastasin, kiskus ta minu oma käte vahele ja ma tundsin ta võigast hingeõhku oma põskedel ja huultel —“

Värisedes peatas neiu. Viimaseid sõnu oli ta ütelnud kasvava ärevusega ja ettepoole laskudes. Ta silmades loitis metsik tuli ja need viibisid kindlasti vaikiva munga näol. Kui see sõnagi ei vastanud, lõpetas ta oma jutustuse.

„Kui ma enese viimaks ta tiigriküttente vahelt olin lahti kiskunud, hakkas ta vanduma ja kiruma, et küll ta minu juba pehmeks tegevat. Siis pani ta minu enese tupp luku taha. Aga öösel põgenesin ma akna kaudu, ennast nõõri abil alla lastes. Siis põgenesin ma mägedesse. Kogu päeva peit-

sin ma ennast kaljude vahel, sest sepp otisis mind. Ma pääsesin tagaajaja käest; jõudsin tervelt siia. Selle rätiku andis mulle Felixi naine Helmine, kui ma mõne tunni eest ta maja juure hiilisin. — Nüüd tahan ma edasi minna — edasi!“

Viimaks rääkis munk. Ta nägu oli muutunud süngeks. Vali ilme tekkis ta suu ümber.

„Ma ei või sind kiita, Harda! Sa põgenesid, selle asemel, et välja kannatada selle juures, kes sind kaitses. Kes sulle emaks oli, selle jäta sa viletsusse!“

Kõrguslikult ajas Harda enese sirgeks.

„Laida mind,“ ütles ta lihtsalt, „aga enne kuule mind! — Ma kavatsesin emale mu retseda paremat kaitset kui mina, nõrk naine!“

Ta võttis riiete vahelt kortsunud pergamentitüki ja ulatas mungale.

„Selle oleksid sa täna leidnud, härra!“

Munk luges:

„Kas sa magad, halastaja? Rahvas kannatab ning ohkab ja sinu ema sureb!“

See oli kirjutatud verega.

Paater Isidor uuris ja nägi haava, kust neiu oma käevare oli avanud.

„Kas ma olen olnud pime, et ma midagi ei näinud neist koledustest! Üle mägede rändajate parved sundisid mind siin viibima ja Ursernist ei kostnud kaebust mu kõrvu!“

„Sest et selle eest surm ähvardas,“ ütles neiu vahele.

„Mis sa räägid?“

„Keegi ei julenud sind kutsuda. Sepp haistab kergesti. Ja valvas St. Gotthardi jalal.“

Paater taipas. Tema otsaesisel troonis võimas viha.

„Ma ei tohi viivitada,“ ütles ta. „Kui koit ilmub, lähen ma alla orgu. Kas tahad mind saata?“ küsis ta äkilise otsusega.

Neiu kahvatas ja värises,

„Mina lähen sinna alla!“

Ta osutas Liviini mägedele.

„Siis kardad sa oruvanemat?“ ütles munk pilkavalt.

„Kust sa tead, et ma mitte ei põgene kellegi teise eest?“

Ta pilgud põlesid. Ta kasvas kõrge munga kõrval. Kirg vapustas teda.

„Ma ei mõista sind,“ ütles paater. „Mis tahad sa seal all teha. — noor ja ilus ja vaene? Sa hukkad võõrsil!“

„Mis jääb mul muud üle? — Tagasi ma enam ei või minna! Ma vihkan oruvanemat, ja — —“

„Mis see mõistatus tähendab? Räägi lõpuni!“

„Tahad sa seda teada?“

Ta vaatas mungale läbitungivalt otsa.

„Jah,“ ütles see rahulikult.

„Ma armastan sind, härra!“

Peaaegu alandlikult oli see tunnistus neiu suust tulnud.

Hetke aega näis, nagu oleks kõik valit-
susevõim mungalt tahtnud lahkuda. Siis
riivas ta käsi roosikrantsi vöö, kahmas
selle nõõrist kinni ja purustas ühe pärli,
nii et selle killud ta sõrmedesse tungisid.
Nii võitis ta tagasi oma rahu.

„Sa teed pattu, tüdruk,“ ütles ta kare-
dasti.

Nüüd löi Gottharda lõkendama.

„Miks kannad sa seda kuube? Oleksid
sa jäänud oma ema majja, sa suur, kalli-
meelne, tugev mees, sa oleksid jaganud õnnis-
tust õnnistuse peale. Sinu kuub on sinu maja
needus. Ema vajab sind. Vend seisab kohal,
mis sinule kuulub, ja teotab seda. Mina,
kes ma olen sinu oma ihu ja hingega, pean
nälgima igaveses vaesuses. Ja sina ise?
Ära salga seda, mis see aitab! Sinu karis-
tavaist silmist, sinu huultest loen ma seda
paremini. Oleksid sa inimene nagu teised,
sa ei kütkestaks oma hinge palavat tungi!
Nii aga — mida keegi ei suuda, suudad
sina! Patu kihvti õhk ei puuduta sind! Aga
ometi kannad sa oma koormat!“

Nagu kaugelt eemalt kostis munga hääl.

„Sa oled meelest ära, naine! Mina ei saa
sinu sõnadest aru!“

Neiu astus üsna ta juure. Ta sinisilmad
võlusid tema silmad. Ta pilgus polnud mingi-
sugust ebapuhast tuld; see oli enam ühe
lapse armastustnõudev vaade.

„Mispärast teed sa, nagu ei teaks sa mi-
dagi?“ ütles ta pehmesti. „Sina oled minu
oma, nagu mina olen sinu oma!“

Munk pani oma käed voogavale rinnale
risti ja vaatas neiuale täiel vaatel otsa. Hiil-
gav õõ seletas neiu veetlevat iludust. Nagu
kuldkroon särasid ta juuksed, kust rätik
maha libisenud, ja ta nägu oli valge kui
mägede lumi. Vägev mees tahtis alla jääda.
Siis puudutas äkki lähenev tuulepuhang ta-
sakesi, peaaegu kuulmatult kabelikella tila.
Munk rääkis pikkamisi ja raskesti:

„Mine palvetama, õnetu! Kuni päike
tõuseb, põlvita seal sees ja pihti oma patt
Kõigekõrgemale! — Siis läheme Hospeni
orgu!“

„Käsid sa seda?“ küsis neiu.

„Käsin!“

Nüüd tõmbas neiu rätiku enese ümber
koomale ja sammus kabelisse. Valguse käes
kiirgavil kivil hõõrus ta oma põlved veri-

seks, enne kui saabus hommik; aga ta palve
oli segane ja hardumuseta. — —

Kui idataevas helenes, seisis munk ka-
beli lävel. Ta nägu oli vali ja kare.

„Tule!“ ütles ta ainult.

Neiu kuulis sõnalausumata ta sõna. Nad
hakkasid alla orgu minema.

11.

Anna aru, Urserni oruvanem!

Hospeni orus valitses kummaline ja sala-
pärane meeste ja naiste kogumine. Kartli-
kult ja salaja pugese üleaedne üleaedse juure,
ja ringi käis teade. Süütu näoga käskjalad
kandsid selle Zumi külla ja Andermatti:

„Halastaja on ometi viimaks orgu tulnud.“

Varajamal hommikutunnil oli oruvanema
värav munga koputava rusika all põrunud.

Keegi võõras sulane avas vastumeelselt.
Kõõrdi vaatas ta mungale, jultunult tüdru-
kule, keda pererahvas arvas majast väljavi-
satuks.

„Kus on oruvanem?“ küsis paater Isidor.

„Kes olete teie?“ küsis sulane vastu.

Aga munk sirutas käskivalt.

„Vasta, pois! Kus on minu vend oruva-
nem?“

Teine kokkus ja kummardas alandlikult.

„Magab,“ ütles ta peaaegu andeks palu-
des.

„Siis ärata ta!“

„Härra, oruvanem on istunud kogu õõ
peekri ees.“

„Mõistan,“ ütles munk kibedasti naerata-
des.

„Vii meid oruvanema lese juure!“ nõudis
ta siis.

„Ei tohi,“ kogeles sulane.

„Pead!“

Munga hääl oli metalli kõla, mis kus-
tutas igasugu vasturääkimise. Roomaja tun-
dis tuhat häda ja ei osanud end aidata.

Siis muutus koda elavaks. Kõõgist tulid
tüdrukud ja sulased. Munka nähes kummardasid nad.

„Halastaja,“ jooksis nagu lunastav sosin
ühe juurest teise juure.

„Sankt Gotthard teiega!“ teretas see.

Nad lähenesid ja võtsid ta kätest kinni.

„Tulen teie perenaise pärast,“ ütles munk
tungivalt. „Näidake mulle teed!“

Keegi hõbejuustega sulane sammus ees.
Teised käskis ta päevatööle minna. Gott-
harda seltsis läks ta alla keldrisse. Niiske,
paha õhk ümbritses neid. Siis kiunus rauga
roostetanud võti ühe raske ukse lukus.

Vilets valgus langes võlvialusesse, mille

seintel rippus valge hallitus nagu ämbliku-võrk. Kõdunev ruum näis olevat kohutavalt süinge. Aga just sinna, kus kõrge, mustasse riidetatud naine kõduneval palgil istus, leidis valgusesära teed ja valgustas tema uhket, surmvalget nägu.

Ta oli tõstnud pea, kui uks liikus. Nüüd tõusis ta. Ahelad, millega ta käed kütkestatud, kõlisesid. Sõnatult sirutas ta raudadega raskendatud käed mungale vastu.

Selle kulmud kiprusid.

„Tee lahti!“ käskis ta sulast.

See otsis kummalise kujuga võtme ja vabastas oruvanema lese. Kui ahelad langesid, kummardas munk ja surus oma huuled sinna, kus ahelad ta ema käsi olid hõõrunud.

„Minge oma tuppa, emä! Saada teda, Harda! Niipea, kui olen rääkinud Zenoga, tulen ma teile järele!“

Kindlal sammul lahkus tumm naine oma vanglast ja läks treppi mööda üles. Noor tüdruk võttis ta käest kinni ja juhtis teda. Munk järgnes neile pikkamisi kuni oruvanema ruumideni. Seal laskis ta enesele juhata da toa, milles oruvanem magas.

Ta astus sinna tasakesi sisse ja tõmbas ukse enese taga kinni. Segaminipaisatud voodis magas oruvanem riidetatult; habe piiras ta tuhkhalli nägu, silmalaud olid tal punased ja paistetanud, suu nagu janus avatud. Nii lamas ta ja oigas ning hingas norskades.

Puhta munga süda läks läilaks.

„Arka!“ pahandas ta.

Magaja suust tuli valjem hoigamine. — Nüüd ei kannatanud munk kauemini. Ta kahmas kõvasti kinni oruvanema allarippuvast käest ja raputas seda. See vahtis klaasistud silmil oma ümber. Pikkamisi ärkas ta teadvus ja ta tundis munga ära. Ja sai kohe kaineks. Ta tõusis ja mõõtis mungakuue kandjat.

„Mis sa tahad — püha mees?“ urises ta.

„Aruandmist, Urserni oruvanem,“ ütles munk valjusti ja ähvardavalt.

Teine ei jaksanud ta pilku välja kannatada. Ta silmad püsisid aralt maas ja kõik veri tungis tal pähe. See äratas temas viha.

„Mis sa õige julged, munk? Tungid minu tuppa ja noomid mind, nagu oleksin ma sinu ori! Hoiä end, silmakirjateener! Minul on sõnakuulelikud sulased ja — koerad, kes su minu kaelast koristavad!“

„Vasta, roimar!“ pahandas munk, liigutamata, ja nagu võlus ei julenud teine ikka veel pahandajale üles vaadata,

See kordas;

„Vasta! kuidas oled sa oma sõna pidanud? Kas oled rahvast austanud? Kas oled tema heakäekäigu enese heast käekäigust kõrgemaks hoidnud?“

„Ei!“

Kibedas mee leaususes lükkas oruvanem selle suust, ja ta viha oli korraga lahtunud.

„Miks mitte, autu?“ küsis munk.

„Tahtsin seda. — Aga asi läks teisiti!“

„Mis on sul vabanduseks?“

„Umbusaldus seisib minu vastu ja siis —“

Oruvanema luurav pilk ronis munka mööda kõrgemale. Ta lähenes temale, kummardas tema poole.

„Usun mungakene, sa tead, kuidas täide minematud soovid siin sees põletavad!“

Ta puudutas paatri rinda ja jätkas:

„Sina hukkad ühe valu kätte, mina jahutan oma himu teiste valudes!“

Paater taganes sammu. Ta sai aru venna sügavast tundest ja teda valdas nagu kaastunne; aga ta ei annud sellele ruumi.

„Ja muud midagi ei ole sul hirmsa teo vabanduseks ütelda?“

„Ei midagi muud!“

„Siis loobu auametist!“

Oruvanem hakkas laginal naerma.

„Sa sonid, püha mees! Tulid vist sellepärast? Ole rahulik, ma jään Urserni oruvanemaks, kas sa tahad või ei taha!“

„Jääd sa selle juure?“

„Kindlasti!“

„Olgu, siis otsustagu rahvas! Mina kutsun orgkonna kokku. Kuna sa vabatahtlikult ei lahku — —“

„Seda sa ei tee, papp!“ vahutas oruvanem jälle uuesti keema.

Munga hääl kostis vägevasti.

„Seda ma teen! Ja kui sa ära oled aetud, nende poolt, keda sa oled orjastanud, siis pead sa emalt põlvili andeks paluma teotuse eest, mis sa temale oled teinud!“

Enne kui Renner oma hirmsas vihatujus sõnu leidis, oli paater ukse avanud ja kadunud.

Oruvanem kiskus vaevalt kinniläinud ukse lahti. Ta hüte pani maja põruma; ta nõudis oma nuuskurit, seppa.

Surmavaikus järgnes märatsevatele hütidele. Natuke aega hiljem hiilis kadesilm oruvanema tuppa.

Ta taganes kohkudes seina äärde, niipea kui oli ukse oma taga sulenud. Oruvanem istus oma toolil kõssivajunult, nuga käes, ja löikas pikkamisi ühe haava teise järele oma pehmesse kätte. Veri jooksis üle käe ja nagu metsaline vahtis vihas värisev mees veretilksadele.

„Oled sa siin, nuuskur?“ küsis ta silmi tõstmata. Ja kui teine vastuse andmata unustas, mõnitas ta: „On sul hirm, argpüks, et välja lasen vere, mis mulle liig kuumalt peajju tungib?“

Ühesilmaga mees võttis jõu kokku ja lähenes.

„Härra,“ ütles ta, „lõpetage mäng!“

Renner pakkus talle veristatud kätt.

„Seo kinni!“ käskis ta.

Sepp rebis oma pealissärgi ribadeks ja sidus käe kinni.

Siis ütles ta:

„Teie kutsusite mind!“

Nagu ärgates ajas Renner enese sirgeks. Hirmus joon tekkis ta näole. Ta pani oma raske parema käe ühe silmaga mehe õlale ja tõmbas ta enese lähedale.

„Tapa munk!“ sosistas ta temale kõrva.

Südametunnistusega mees ehmatas.

„Halastaja? — Tema ei ole mulle midagi paha teinud?“

„Tema või sina!“ ütles oruvanem jäise rahuga. „Et ta ei leiaks aega orgkonda kokku kutsuda, selle eest vastutad sa oma kaelaga, pois!“

Sepp näis kaaluvat.

„Teie käsitate, härra — mina kuulan sõna,“ ütles ta natukese aja pärast. Kavalasti kui rebane peitis ta oma huulte pilkava tukstatuse, mis teda töötusel oli tabanud.

Ja nagu suurele ülesandele minnes lahkus ta.

12.

Pihtimine.

Oruvanema lesk istus oma kõrgelseisva magadistoa akna juures ja vaatles päeva, mis ikka enam tuhmus. Üle Andermati aasade roomasid nagu uduaurud; mustalt tulid mägede kaljutipud vastu halli taevast esile. Vahetevahel heljus mõni pilveräbal nagu hiiliv tont mõnest kõrgeleulatavast kivitornist mööda. Oruvanema maja hallide müüride ümber keerutas ikka lähemate vaheaegade järele tormihoogu oma tiibu.

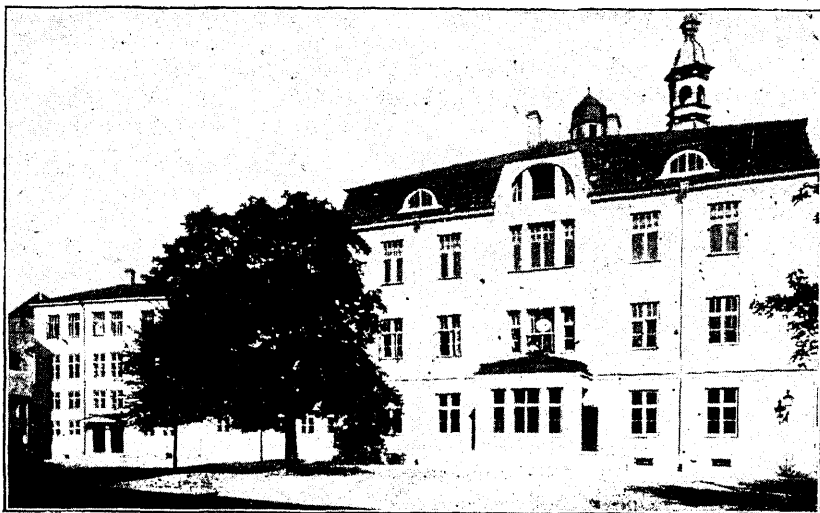

Foto Parikas.

Tallinna linna poeglaste Humanitaargümnaasium 300 a. vana.

Rootsi kuningas Gustav II Adolf pööris tõsiselt tähelepanu hariduse kavakindlale levitamisele Eesli- ja Liivimaal. Tartusse asutati gümnaasium 1630. aastal ja Tallinna gümnaasiumi jaoks kinkis kuningas Mihkli nunnade kloostri ühes sellele kuuluvate mõisadega Leping sõlmiti poolte vahel 16. veebruaril 1631. a., mille kuningas kinnitas 13. augustil 1631. aastal. Kool asub kogu aeg ühes ning samas hoones.

Naine akna juures kuulatas lähenevaid samme. Ta ootas munka. Tema taga seisis, käed toolitoel, kahvatult ja voogaval rinna, silmad ootuses tumedad, Gottharda.

Nad ei rääkinud. See, keda nad ootasid, määras nende saatuse. Neil polnud üksteisele midagi ütelda.

Viimaks tuli paater. Sandaalide klöbin teatas ta tulekut. Neiu vabises. Nüüd pööras lesk tema poole. Nagu inimene, kes leidnud, mida ta ammu oodanud, vaatas ta temale silma.

Siis astus paater tuppa.

„Näen teid rahulikuna, ema,“ ütles ta. „Te olete võidu saanud valust, mis pimestatu teile teinud.“

See noogutas peaga ja osutas lähedale toolile. Aga munk tegi, nagu ei oleks ta seda näinudki, ja pööras neiu poole. Paistis, nagu oleks ta tahtnud teda katsuda.

„Mul on sulle ülesanne, Harda! Kui sa tormi ei karda, siis teosta see.“

„Räägi, härra,“ vastas neiu ruttu. „Mis tähendab mulle torm õhus, kui ma saan teenida sind?“

„Mine Andermatile ja otsi külavanem välja. Ütle temale, paater Isidor annab orgkonnale tema kaudu käsu, et homme, tund aega pärast lõunat, Hospeni orus püha Joo-sepi kabeli juures orgkonna koosolek ära peetakse, kus keegi ei tohi puududa, kel

minu venna, oruvanema, vastu on kaebust tõsta!"

"Kuulen ja ei unusta sinu ainustki sõna," ütles neiu ja mässis rätiku ümber pea ning õlgade. Siis tahtis ta lahkuda.

Munk kutsus ta veel kord tagasi.

"Oruvanema nuuskurid on südikad. Küll otsivad nad mehi, kes käsku viivad. Sellepärast saadan ma sinu. Aga sindki ähvardab hädaoht. Sinu teel on elu ja surm kaalul. Kardad sa?"

Neiu viskas oma blondpea kuklasse ja läks sõnatult välja.

Paater pomises mingisuguse palve temale järele. Siis pööras ta ema poole. Ta kõrge kogu vabises nagu palavikus. Ta vankus ema juure ja langes äkki põlvili ning peitis oma näo ema riide voltidesse. See silitas ta musta pead.

"Tund on tulnud, mis ma olen näinud tulevat ja mis kõvem on sinustki, mu tugev poeg," ütles ta peaaegu pühalikult.

Isidor vaatas tema poole üles nagu pihtisa poole.

"Ema, minu teotatud ema, ulatage mulle peeker kibeda elujoogiga, mille te põhjani olete tühjendanud, et minagi oma peekri võiksin kannatlikult tühjendada!"

Ema mõistis ja hakkas jutustama.

"Manitse mind rääkima mu päikesepaistelistest päevadest, ja mul on ainult mõni sõna ütelda. Pean ma rääkima tumedatest päevadest, siis olgu sul kannatust! — Aga ei! Sa pead mõõtma vaid valu valuga! Siis kuule! — Isakodust Bündenist tõi minu Renneri-Zeno, kui ma olin seitseteistkümmend aastat vanaks saanud. Mispärast? Ma olin enese kihlanud ühe teisega, kes isale oli vastumeelt, ja kui ta Urserni laadale sõitis, müttas ta ühes loomadega ka oma ainsa lapse. Kui ma elama asusin Hospeni oruvanema majja, tuli viletsus minu seltsis ja jäi minu kõrvale, kuni mu juuksed muutusid halliks. Ma pidin olema sinu isa teenija, aga mina pole loodud paendumiseks. Nii valitses meie vahel igavene võitlus. — Aga lapsed tõid valgust mu päevadesse. Teie, minu pojad, kasvasite ja sirgusite, suured, vägevad ja targad vaimust, ja ma olin teie peale uhke. Siis võttis surm minult mu kõige vanemad, kaksikud. Laviin mattis nad Gotthardi jalal. Ma võitsin valu. Kuus kuud rõõmustasin nendest, kes mulle jäetud. Siis ei tulnud Beatus, mu kolmas poeg, jahilt mägedast enam tagasi. Neli nädalat hiljem astus Isidor, minu lemmik, kloostrisse, sest et talle vastik oli elu isamajas ja sest, et ta hing halastusetegudele

mõtleb. Sestsaadik valvasin ma oma viimase poja üle — ja tema pani minu ahelatesse!"

Naise hää! sumbus. Viimased sõnad oli ta rääkinud karedamini ja kibedamini ja ta nägu oli nagu marmoriks tardunud.

Munk tõusis. Kui ta enese tarretu naise kõrvalejalule ajas, lahkus tast kõik nõrkus. Ta hakkas rääkima:

"Ma läksin kloostrisse. Kui see ei oleks sündinud, — kes teab, kas meie saatus ei oleks parem olnud!"

"Kes teab!" noogutas lesk.

"Aga kiriku sidemed on maised sidemed. Neid saab päästa. See riie — kergesti on see kõrvale visatud. Kui teie seda käsitate, ema — ma kisun enese lahti!" —

Munk rääkis ärevalt.

Mõtiskledes pomises naine oma ette:

"Sa tuleksid hilja — aga sa tuleksid!"

Siis vaatas ta pojale äkki läbitungivalt otsa.

"Salasooivid kõnelevad sinust! Luba mind vaadata sinu silmadesse. Pihti mulle kõik või mina olen sinust liig kõrgesti mõelnud!"

Paater surus rusikas käed oma voogavale rinnale. Torm ta sisemas kiskus ta kaasa.

"Sellepärast ma tulin! Kõik peate teie kuulma, teie üksipäi! Mitte kiriku pihtitoolile ei pugenud ma, kui ma enam enese üle ei jõudnud valitseda, vaid ma tulin teie juure, oma kõige kõrgema juure, kellesse ma usun nagu taeva pühasse, teie juure, mu ema! — Mina, kes ma enese vabatahtlikult sidusin, jänunen vabaduse järele! Mina, kes ma maailmast loobusin ja kõigist ta himudest ning lustidest, näen ühe naise nagu armastuses minu poole kummardavat! Blondjuuksed — säravad silmad — ma ihkan neid päeval ja öösel! Ma sulan igatsuses ja kuulen häält: „Võta, tema on sinu oma, mis sa viivitad?"

Ta jäi vait ja vahtis nagu iseennast kartes maha.

"Sa oled kõik pihtinud," ütles ema. „Mida ei salga sa! Kas alistud minu otsusele?"

Poja kõrvale astudes võttis ta tema käest kinni. Sirgesti ja särasiilmil seisis ta, ja kui poja silmad ema silmi kohtlesid, ütles munk:

"Mis sa käsidad, sündigu!"

Nüüd paisus ema hää! nagu selgeltnägija hää!

"Sunni ennast ise, mu püha mees! Nagu sa sunnid neid sadandeid, kes su teele tulevad, sunnid, et nad sind austavad ja su valitsust tunnustavad, nõnda saad sa ise enese

üle isandaks. Vabatahtlikult võtsid sa selle kuue — kanna seda edasi, et sind ei rõhuks häbi su tulevatel tundidel! Suurena tahan ma sind näha, sellisena, keda ei rüveta ükski maine viga! Jää mungaks, kes sa oled, ja — loobu naisest!“

Väljas oli ilm pimedaks läinud juba kesk-päeval. Ja nagu oleks üks mäehiiglane kokku varisenud, vaputas mürin õhku. Tema ees oli käinud leegituksatus. Hirmus ilm algas.

Paater astus Kristuse ristikuju juure. Kahvatult nagu Önnistegija kehaliikmed läikis ta nagu pimedast. Kergesti värisedes langes ta habe laiale rinnale. Ta kogu sirgus. Siis tõstis ta käe vandeaks.

„Tormid mühisevad! Taeva hääled kõnelevad kõvasti! Kõigi pühade juures ja kõige kõrgema juures, kes räägivad kõues ja väljus — ma loobun naisest!“

Ja tema juure, üsna tema lähedale astus ema. Pani oma halli pea ta õla najale ja ütles erikummaliselt murduvas ja siiski katkedal toonil:

„Su vanne tähendab meie maja lõppu, aga — ma õnnistan sind selle eest!“

Tüki aega hoidis ta oma otsaesise tema najal, nagu viibiks ta viimast korda tema juures, siis viimaks küsis ta:

„Kus sa ööd oled?“

„Hospeni oru preestri juures,“ oli poja vastus, ja siis jätkas ta:

„Teie vajate rahu, ema. Ma lähen.“

Nende käed läksid kokku. Siis sammus munk raskel, kindlal sammul uksest välja. Aga läbi oru mürises kõue kõmin.

Lesk kuulatas kõue mürinat ja vete kukkumist. Vaevalt liigutas ta ennast, kuni elementide lahing oli lõudud. —

Alles mitu tundi hiljem koputati üksiku naise toa uksele, ja kui ta avas, astus Harda tuppa.

Torm oli tulija blondjuuksed sassi ajanud; nad rippusid ta valge näo ümber. Ta kleit nõretas veest. Aga ta silmades vubises julgus.

„Ema, kõik on tehtud! Orgkond tuleb kokku! — Kus on — —“

Lesk katkestas ta kõne.

„Munk Isidor saadab öö mööda preestri majas. Mis sa tegid, on hea, mu tütar! Nüüd võid sa magada!“

Neiu jäi nagu kinnikasvanult kesk tuba seisma. Munk Isidor — see sõna oli räägitud kummalise rõhuga. Mingisugune aimdus kerkis ta noores hinges: oruvanema lesk oli halastaja pihtimist kuulnud.

Gottharda pea vajus longu.

„Olen mõistnud, ema!“

Siis lahkus ta toast, milles lesk edasi tagasi jalutas, kuni koit mäetornide taga särama löi.

13.

K o h u s .

Mis õine vihm jänutsevatele aasadele ja hutust valanud, oli loitev hommik välja imenud. Palavasti lõomas päev. Kõik kivid õhetasid. Kaljud põlesid nagu diamantide tules ja taevas rippus raskesti ning kitsendavalt pilvetumas sinas oru kohal.

Teeradu mööda, mida valge tolm kattis, voolas Ursernirahvas Hospeni orgu püha Joosepi kabeli juure. Kus tee pikuti Reussi äärt mööda üle aasa Andermatti viis, varjatud mõnest kuusest, mis ühel väikesel kingul kasvasid, seisis tasasel, rohelisel pinnal kirik. Peaaegu kõrgele tõusis torn madala, saja inimese jaoks määratud palvetamisruumi kõrval. Tema puukatuse all rippus värisev kell, mille peen hääl kajatas üle janutseva ümbruse. Vahetevahel neelas Reussi kõva kohin kutsuva kõla. Kell kutsus orukogudust. Kolmel pool kirikut seisis tasane ja lai heinamaa; sinna kogusid kõik, raugad, pikad ja kanged nagu kuused, mehed, tugevad kui koljatid ja saledad noored mehed.

Kaks kohtunikku läksid oma ametikuues laudadest tehtud kõrgemale kohale, kust hea oli rahvale vaadata. Sõdurid mustkolases kuues seisis kahel pool kabelivärvat. Ootav sumin läbistas rahvast. Veel puudusid koguduse juhid ja otsivad pilgud rändasid tihti alla Hospeni oru onnide poole, millede ees seisis oruvanema maja nagu vahitorn. —

Viimaks ilmus kitsale külatänavale rühm mehi. Vahtides ootas rahvas lähenejaid. Nende ees käis munk. Pikkamisi ja mõdukalt sammus ta nagu leinaja, kuid pead hoidis ta kõrgel nagu kohtunik. Ta otsaesine läikis, võitja puhtus säras ta pilgust. Tema taga kandsid neli sulast surnuraami. Olid kõvad, tugevad mehed. Kuid raske oli nende kandam. Suur keha lamas puuraamil katmatuna, käed laiale rinnale risti pandud, ja neid ümbritses side. Mustal rätikul puhkas ta valge, stinge pea. Silmad kinni, otsaesine nagu järsus vihas kortsus ja huuled kinni, seisis nagu päikese käes, mille kuldkiired ta musta habemega mängisid. Oruvanem Zeno tuli surnult orukoguduse koosolekule.

Lähemale ja lähemale jõudsid tulijad. Kõik rahvas tungis tee äärde. Ehmust ja uudishimust laiali aetud silmadega vahtisid

Tallinna Rahumäe kalmistul avati 31. mail s. a. mälestussammas 1918 — 1920. aastani Eesti Vabadussõjas langenud kalevlastele. Mälestussammas on valmistatud Peetri ausamba aluseks olnud raudkivist. Kui 1918. aasta lõpul vallutasid vene punaväed meie kodumaad, asus „Kalev“ sõjariistadega teda kaitsma. Sõjategevus nõudis Malevalt surnutena 89 inimest. Esialgne lõöksalk moodustati hiljem korralikuks väeosaks, mille järeltulijana püsib meie kaitseväge Kalevi üksik jalaväe pataljon.

kõik surnule ja ta saatjatele. Siis tõstis munk käe ja rahvas andis teed. Vaikides läksid tulijad kabeli ukse juure; sinna panid kandjad raami kivitahvlitele maha. Rahvas seisis pea pea kõrvale ümberringi.

„Kes seda tegi?“ jooksis küsimus vargsi ja värisedes läbi rahvaridade.

Urserni oruvanem kitsendas veel surmaski oma orjastatud rahva kõnevabadust.

Munk astus surnu kõrvale. Ta pööras sosstava, teatust soovija rahva poole ja silmapilk valitses ümberringi vaikus. Kellgi lõpetas löömise.

Halastaja hää helises:

„Urserni mehed! Kes teile valmistas valu ja tegi taeva poole kisendavat ülekohut, on langenud. Tema peale on kohus mõistetud. Oruvanem Zeno suri täna öösel. Kui ta oma maja väravast tahtis väljuda, eile öisel tunnil, tabas teda see lask, ja ta vajus lävele!“

Paater tõstis üles ühe vibu verise noole ja näitas seda rahvale.

Siis jätkas ta:

„Rinnas on tal haav. Kütt tundis sihti. Kus ta on? Ta võib viibida teie hulgas ja jultunud silmil vaadata oma ohvrile ning oma südames kiidelda, et ta on rahva vabastanud! Aga temast üle käib kohus ja küll see teda tabab. See, kes siin lamab, teie oruvanem, minu vend, ei ole teile teinud seda, mis oli õigus! Aga teda nii karis-

tada, ei kõlvanud kellelegi teist. Kes seda tegi, on argpüks, sest ta hiilis öösel oma kaitsetu ohvri kallale! Ja kes seda tegi, on mõrtsukas, roimar, mitte sugugi parem sellest, kes oma venna maha lööb. — Urserni rahvas, mõista kohut selle nurjatu peale!“

Ähvardavalt kasvas munga keha kirikumüüri vastu, millele paistis päike. Tema vägev hää kostis selgesti-mõistetavalt igale poole kuulava rahva kõrvu.

Tõusis kõmin nagu mere mühin.

„Kes seda tegi, olgu neetud,“ vastas rahvas ülestõtetud kätel.

„Et tal ei oleks püsi siin maal, ei maja ega kodu, ei kaitset ega varju, ei sööki ega jooki! Et igal-

ühel õigus on teda maha lüüa! Et ta oleks nagu jahiloom, keda võib tappa!“

Oudne otsus kajas ühetooniliselt üle surnu.

Nüüd võttis paater veel kord sõna:

„Surnu olgu viidud Issanda altari ette ja igauks astugu tema juure ja tunnistagu surnule, et ta käsi puhast on tema verest, ja igauks üteltu: „Olen süütu!““

Sulased tõstsid laiba üles ja viisid kirikusse. Altari ette, igavese tule lambi alla, asetasi nad ta põrandale. Munk astus ta kõrvale ja toetas, käed risti rinnal, altari võrele.

Kirikus, mille akende ees palgid, valitses pooleldi pimedus. Nagu täht helkis selles igavene lamp. Tema paiste puudutas tapetu nägu ja näitas punast kohta laiba mustas kuaes.

Rahvahulk voolas uksest sisse, päikese-kuld säras sissetulijate pea kohal. Mees mehe kannul lähenes laibale. Nad panid kolm sõrme surnu läbilastud rinnale ja ütlesid tasasel häälel oma vande: „Olen süütu!“

Munk seisis valvates ja katsudes. Ainuski muskël ei jäänud ta uurivale pilgule nägemata. Ta nägi tusaseid, kes pooleldi pilkavalt oma süütust tõendasid, nägi silmi, kus hõõgus hele viha, kui nad vaatasid surnule, nägi kartlikke, kes nagu süüdlased laiba ees seisisid, ja munk ei liigutanud.

(Järgneb.)

Maa.

Norra kirjanik **Edvard Velle-Strand.**

2

„Kas uus tsaar ei tule?“ küsis Sergei edasi.

„Ei,“ andis ohvitser vastuseks. „Vabariik on meie poliitilisele vabadusele suurem tagatis kui uus tsaar.“

Ja nüüd jälle suur küsimus. „Kas annab vabariik meile rohkem maad kui tsaar?“

Ohvitser vastas sellele: „Vabariik jagab Venemaa maa talupoegadele.“

Sergei ei küsinud enam midagi. Ta oli õnnelik.

„Vabariik on talupoja sõber,“ ütles ta seltsimeestele kaevikus. Ja sõdurid uinusid oma koobastes õnnelikkudena ja rahulolevatena.

Uued mehed tulid frondile. Nad nimetasid end rahvakomissarideks ja lubasid sõduritele väljaspool kaevikuid kokku tulla ja sündmusi harutada. Ja sõdurid kogusid metsaserval või kuulikindla kantsi taga. Nad kõik kandsid punaseid linte ja nimetasid tiksteist seltsimeesteks. Uus vaim oli tulnud sõdurite sekka. Rahvakomissaride algatusel olid nad moodustanud sõdurite nõukogu, kes ohvitseri pidi kontrollima. Ja ohvitserid ei julenud ammu juba enam midagi ette võtta, ilma sõdurite nõukogu heakskiitmist küsimata. Isegi kindral pidi kõigis taktilistes ja strateegilistes küsimustes sõdurite nõukogudega arupidama ja kui need ta ettepanekut vastu ei võtnud, ei võinud ta midagi teha.

Vaenlane ei teinud neile suurt muret. Ta oli oma kaevikutes tummaks jäänud ja algatuse kaotanud.

Sergei Petrovitsh oli valitud sõdurite nõukokku ja vaidles alati kindrali ettepanekutele vastu.

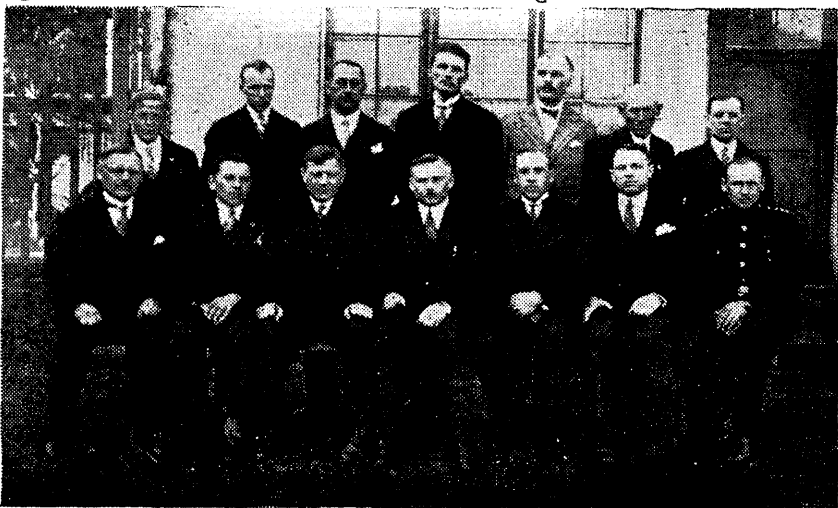
Mispärast veel kauemini vaenlasele kallale tungida, kes ammu enam kahju ei teinud? See oleks ju puhas hullumeelsus!

Ja teised sõdurid olid temaga ühel nõul.

Ohvitseridel ei olnud enam armee üle võimu. Sõdurid olid muutunud distsipliinita massiks, kes ühegi ohvitseri komandot ei kuulanud.

Igapäev peeti suuri sõdurite koosolekuid, kus Sergei esines tihti kõnelejana.

„Seltsimehed,“ hüüdis ta, „ohvitserid jutustasid meile vabadus olevat tulnud, kuid veel ei ole meil sõduritel täit vabadust. Meie ei tarvitse küll enam ohvitseri tere-tada ja võime öelda, mis tahame. Ses suhtes oleme vabad. Kuid me oleme ikka veel kaevikutes, meie ei tohi ikka veel koju minna. On see vabadus, seltsimehed?“

Eesti Spordiselts „Kalevi“ praegune juhatus ja revisjoni komisjon.

Istuvad vasakult paremale: J. Lukk, E. Kimberg, R. Tohver, J. Tõrvand (esimees), B. Abrams, H. Visman, R. Trubok. Seisavad tagumises reas vasakult paremale: E. Steinberg, Puluvere, A. Org, seltsi arst Dr. A. Rõmmer, H. Normak, Kiilim, A. Mändvere.

Praegune Eesti Spordiselts „Kalevi“ algas 24. mail 1901. aastal tegevust Tallinna jalgrattasõiljate seltsi „Kalevi“ nime all. Asutajad olid: J. Berg, G. Koppelman, G. Laanekorb, L. Tõnson, R. Jürgens, J. Pärnamäe, R. Karuks, F. Ende ja T. Uusman. 1913 aastal võitis selts uue nime „Eestimaa spordiselts Kalevi“, sest Eestimaa kuberner hakkas piirama rattasõidu seltsi laialdast tegevust. 1920. aastal muudetakse selts ümber „Eesti Spordiselts Kalevi.“ 1913. aastast peale areneb seltsi tegevus eriti laialdaseks: ehitati maja ja hüppetorn Piritale, renditi ja korraldati spordi- ning liuväli Gonsiori platsil, ehitati mitmed tennise väljakud jne. jne. Praegu ei leidu spordiharu, mis ei oleks leidnud arendamist Kalevis. Nimetame vaid mõned harud: talispordi: suusaspord, jääpall, iluisklemine, kiiruisutamise, kerge- ja raskejõustik; veesport; tennis; käsipall, jalgpall; võimlemine; poks; jalgratas; ping-pong; male jne. jne.

Üks kasak võttis talt sõna. „Lollpea, lollpea,“ möirgas ta. „Sa ei taha vabadust kaitsta, tahad tagasi sooja ahju juure ega soovi vabariigi pärast elu kaalule panna. Sa oled kurb vabariiklane,“ pilkas ta ja keerutas mõõka ta pea kohal.

Sergei jätkas segamatult: „Mispärast ei saa meie rahu? Mispärast peame edasi tapma? Kas võime vabariiki usaldada?“ hüüab ta. „Kas tahab ta meile anda tsaari ja mõisnikkude maa?“

Üks sõdur annab laengu õhku ja hüüab: „Seltsimees, sul on õigus! Meie ei taha enam tappa.“

Sergei kõneleb veel kaua. Ta kõne on täis kordamisi, kuid sõdurid on kannatlikud kuulajad.

Ta ütleb: „Seltsimehed, te teate, et jumal ei armasta verd. Ta ei taha verevalamist. Tsaar käskis meid tappa. Mispärast nõuab vabariik meilt saana? Mispärast ei jäta meie vaenlasi rahule ja ei pööra koju oma maa juure tagasi?“

Ta lihtsad sõnad maa ja rahu üle vangistasid meeli.

Sõdurite näod muutuvad ärevalt punaseiks. Nad tõukavad üksteist küünarnukkidega, ütlevad mõned vandesõnad ja naeratavad jälle.

Kui Sergei lõpetab, suruvad nad ta käsi ja suudlevad ta põski.

Kuid armees kasvab anarkia. Ohvitserid on sõdurite suhtes täitsa võimetud. Need ei kuula enam kellegi käsku. Sõdurite nõukogud on distsipliini täielikult kaotanud.

Uus rahvakomissar tuleb frondi ossa. Ta peab katsuma distsipliini jälle jalule seada. Ta kogub kogemusi sõdurite koosolekul.

Ja ühel päeval saadab ta Sergei Petrovitshi ja paar teist seltsimeest Petrogradi.

Valitsus vajavat truid ja usaldusväärseid vabariiklasi omas lähemas ümbruses, ütleb ta jahmunud sõduritele.

Ja rong viib Sergei ja ta mõlemad seltsimehed revolutsiooni keskusse.

III.

Sergei Petrovitsh ei tunnud end suures linnas hästi. Ta hoovas teist vaimu kui maa. Ta kivitänavailt kerkis vastik, niiske aur. Sergei külmetas alatasa. Taevast oli sinine ja külm ja tänavate hallid kivimassid kiirgasid jäist külmust. Kohe esimesel ööl, kui ta tuli suurde linna, oli ta tunnud, kuidas talle vaenulikult külmuse ja üksilduse õhk vastu voolas. Tänavail ei olnud inimesi. Nevski Prospekt lebas valge,

külmunud jõena kivimasside vahel. Ainult mõned tööliselised seisid ja vasardasid trammi-rööbastel. See kostis öösel nuuksuva hulumisena.

Sergeil oli raske uues ümbruses seltsimehi leida. Tema ja ta mõlemad sõbrad olid kolme eri polku määratud — vanad kaardiväepolgud, mis koosnesid peamiselt inimestest, kes olid pärit suurtest linnadest. Nii nägid kolm seltsimeest üksteist harva. Sergei uued seltsimehed nägid asju teisiti kui tema. Nad naersid ta välja, kui ta kõneles maast ja ta viljakusest. Neid ei huvitanud talupoeg ja ta elutöö, Nad kõnelesid ainult revolutsiooni esiplaanikujudest, kellele nad võimu oma püssitikkudega olid muretsenud. Nad vaidlesid isikute ja mitte revolutsiooni eesmärkide üle. Ja oma vaba aja veetsid nad kohvikuis, kui nad ei kuulnud revolutsioonilisi ettekandeid.

Neile ei meeldinud enam igavad kasarmud. Nad jälgisid põnevusega päevast päeva asjade poliitilist arengut. Nad teadsid täpselt, mis igapäev sündis nõukogus ja valitsuses. Nad ei tarvitsenud nagu sõdurid frondil oodata päevadeviisi väheseid teateid revolutsioonikeskusest — teateid, mis pidid näima sõduritele frondil müüdinä, kui olid sinna jõudnud.

Sergei läks uute seltsimeestega tihti poliitilistele koosolekutele. Kuid harva kõnelesid kõnelejad teemast, mis huvitas teda kõige rohkem — maast. Enamasti kõnelesid nad vabariigi kindlustamisest ja võimu jagamisest nõukogude ja valitsuse vahel. Nad tarvitasid tihti väljendusi, mida Sergei ei mõistnud — uusi sõnu. Sergei ei julenud vaidlusest osa võtta. Peamiselt olid kõnelejad poliitikud, hästiriietatud inimesed haritlaste häälega. Tema omas katkenud mundris ja oma karvase näoga ei sobinud hästi sellesse ümbruskonda. Front ja Petrograd ei olnud samad. Pealinnas hinnati indiviiduumi teisiti kui kaevikus.

Ühel päeval aga leidis Sergei oma õige ümbruskonna. Kasakad ja talupojast sõdurid pidasid suurel platsil Talvepalee ees suurt revolutsioonikoosolekut. Üks revolutsiooni ohvitser oli esimene kõneleja. Ta kõneleis revolutsiooni soe tervitus ja ta lõpetab südamliku manitsusega sõduritele, et nad ialgi ei loobuks punasest lipust, vabaduse sümbolist. Sõdurid koguvad ta ümber ja suudlevad teda põskedele. „Sa tore vend,“ hüüavad nad ja nende vaimustus võtab ähvardava kuju, kuna inimhulka kiilutud ohvitser peaaegu surnuks litsutakse.

Järgmine kõneleja on rõugearmiline, vana

kasak toreda, kaugele rinnale ulatuva habemega, mille all on varjus neli kuni viis risti.

Ta kõneleb maa üle!

Sergei'd läbibast tuksatus.

„Kasakad ja talupojad peavad saama tsaari maa,“ hütiab kõneleja. „Tsaar on nii palju õnnetuid Siberisse saatnud, et ta ise peaks sinna saadetama!“

Sergei katkestab teda.

„Saada Rasputini sõber Siberisse!“ hõiskab ta.

Seda mõistavad sõdurid. Nad kisuvad vana kasaka vabadussamba aluselt maha ja tõstavad Sergei sinna.

„Kõnele, seltsimees,“ karjuvad nad talle. Ja Sergei kõneleb.

„Peame jagama tsaari ja mõisnikkude maa omavahel, seltsimehed. Tsaar ja mõisnikud on rahvalt varastanud ja me nõuame teda nüüd tagasi.“

Kiiduavaldused süütavad ümberringi vägivaldsete plahvatustena.

„Jah, sul on õigus, seltsimees,“ hütiavad sõdurid. „Tahame tsaari maad tagasi saada.“

Kuid Sergeil puudub kõneleja and ja et tal ei ole teisi trumpe peale tsaari ja maa, väsivad sõdurid kuulamist. Nad kisuvad ta maha ja uus kõneleja astub ausambalusele. See on sale sõdur käharate, mustade juuste ja peene, vilistava häälega.

Ta eeskava on — rahu!

„Rahu peab kohe tehtud saama,“ vilistab ta üle koosoleku. „Sakslased on meie vennad ja jumal on õelnud: mu vennad armastavad üksteist.“

Ta kõne tekitab ridades vaidlusi. Sergei ja mõned kasakad plaksutavad heakskiitvalt. Kuid teised hütiavad: „Ta on hull! Visake ta alla.“

Valitseb segadus ja kui kõneleja jätkata katsub, tekib kaaos. Plaksutatakse, kisendatakse, hõisatakse, vilistatakse, nii et kõneleja peen hääl kustub lärmis. Lõpuks kistakse ta maha ja tõmmatakse ta tagasi suurde, halli massi.

Hädaohtlik külv idaneb meeltes. Sõdurite silmad põlevad fanatismist ja nad vehivad närviliselt püssitikkudega. Sergei hütiab: „Andke talupoegadele maad ja rahu!“ Üks sõdur katsub teda sisinaga vaikima panna ja kui see ei aita, paneb ta oma käe Sergei suule.

Sergei hammustab ta sõrmi, nii et veri jookseb. Seal annab sõdur talle hoobi näkku, nii et ta silmade ees mustaks lööb.

Mõned sõdurid võtavad Sergei poole. Näib, et on oodata verist kakelust, kuid

noor revolutsiooni ohvitser päästab seisukorra. Ta kargab alusele ja hütiab: „Koosolek on lõpetatud! Elagu vaba Venemaa!“

See on külm dush palavatele meeltele. Hall inimjõuk vabadussamba ümber valgub laiail ja põlgud lähevad platsilt — tagasi kasarmutesse.

Ainult Sergei seisab veel platsil, pool uimasena rusikahoobist.

Ta on sügavasti pettunud revolutsiooni koosolekust vaba taeva all.

Need koosolekud, nii sähvib tal läbi pea, ei olnud muud kui tühjad demonstratsioonid. Ei aidanud midagi, et sõdurid nõudsid rahu ja maad. Valitsus ei hoolinud neist. Ta tahtis sõda edasi pidada. Ta usaldus revolutsiooni valitsuse vastu oli lõõnud kõikuma. See elas päevast päeva ainult fraasidest ja lubadustest. Ta ei teinud midagi, et anda rahvale rahu ja maad.

Sergei iseloom muutus punases revolutsiooni sulatispajas aegamööda teiseks.

— — —

Paar korda läks Sergei seltsimeestega kohvikusse Sadovaja ääres. Nad võtsid aset väikeste laudade taga. Isegi kergesti haavatud ohvitserid tulid karkudel sisse ja istusid laua äärde. Sergei nägi noort kaardiväeohvitseri, kelle pea oli sidemes; ainult pahema silma jaoks oli jäetud avaus — see oli must ja terav silm, mis vahtis naisi.

Sergei vaatas neid ka. Nad olid hoopis teist tüüpi kui Ukrainas.

Mõned tulid nende laua juure.

„Mis nad tahavad?“ küsis Sergei jahmunult seltsimeestelt.

„Nad tahavad meiega teed juua,“ ütlesid need ja hirtitasid.

Sergei märkas, et naiste näod olid hallvalged ja et nende riietest tõusis magus lõhn. Neil olid ebaloomulikult suured, punased huuled ja kuldhambad. Nende naer oli brutaalne.

Neil ei olnud Ukraina naiste värske näo värv ja armas naeratus ega Ukraina noorte talutüdrukute valged, tugevad hambad.

Nad jõid palju teed ja pistsid pead sõdurite omadega kokku, kui rääkisid. Näis, et nad ei julge valjult kõnelda.

Üks naistest silitas käega üle Sergei päle. Ta käsi oli külm ja närtsinud ja Sergei lükkas selle eemale. Naised naersid ta välja.

Ta olevat alles mõned kuud Petrogradis, jutustasid seltsimehed ja naised naersid jälle. Nende käed otsisid laua all sõdurite käsi. Nad kõnelesid rahast, „kümme rubla“, ütlesid nad.

Sergei ei mõistnud midagi. Kui nad astusid tänavale, riputas üks naine end Sergei käevarre külge.

„Tule minuga, talupoeg,“ ütles ta, „paar rubla on sul kindlasti.“

Sergei vaatas talle näkku.

Ta oli vana ja närtsinud ja ta suu haises. „Ma ei lähe sinuga, ma lähen kasarmu,“ oli ta vastus.

„Lollpea,“ sisises naine ja läks minema.

Sestsaadik ei läinud Sergei seltsimees- tega enam kohvikusse.

Sergei oli uue kohtuministri vaimustatud austaja. Selle kõne oli tasse suuresti mõju- nud. Ta kõneles alati maast.

Uus kohtuminister ütles, et talupojad peaks maa saama, mida mõisnikud ei olnud väärinud. „Kohtuminister on ainus tark pea valitsuses,“ armastas Sergei öelda, kui harutas seltsimeestega viimaseid poliitilisi sündmusi. „Tal on südant rahva jaoks, teised ministrid on ainult salajased burshuid.“

Seltsimehed naeratasid ta üle. Nende poliitilised vaated ei sarnanenud Ukraina talupoisi omile. Nad ei vajanud maad, vaid raha. Nende poliitilised jumalad olid need, kes andsid sõduritele kõige rohkem rubla- sid ja kõige suurema vabaduse.

Kui kohtuminister sai valitsuse peaks ja selle aegamööda oli puhastanud parajus- meelsetest elementidest, märkas Sergei, et revolutsioon oli uude ajajärku astunud — veel punasemasse. Kodanluse pooldajad olid valitsusest kõrvaldatud, sest selle ja sotsiaal- demokraatia vahel oli sügav, ülepääsmatu kuristik. Uus valitsusepea oli veendunud sotsiaaldemokraat ja oli end rohkem kui üks kord näidanud vabaduse kaitsjana. Iga- ühte, kes katsus vabadust vapustada, tabas ta vali käsi.

„Rahval peab olema võim uuel Vene- maal,“ ütles ta, „rahval ja mitte aristo- kraatial.“

Sergei muutus päevast päeva punasemaks. Ta valiti nõukokku ja talupoegade suurde kongressi. Mõlemis kaitses ta energiliselt teatud sihti: maa talupoegadele, vabadus töölisile.

Keegi ei naeratanud ta üle, kuid keegi ei võtnud teda ka tõsiselt. Ta kõnesid ei nimetatud ialgi ajalehtis. Ta oli poliitiline null, kes kadus hulgas.

Ühel päeval astus uus mees talupoegade kongressil üles, kel oli lühike, pehme nimi. Mitu aastat oli ta elanud maapaos. Ta oli

hiilgav kõneleja ja oskas kuulajaid vangis- tada. Ta tarvitas lühidaid, mõjukaid lau- seid ja vasardas omad sõnad kuulajate aju- des kinni.

Ta hirvitas valitsuse uut pead. Mees ei olevat südames sugugi punane, tõendas uus kõneleja. Valitsusepea lipitsevat ikka veel kodanluse ümber, ta olevat viletsate kom- promisside mees ja uskuvat, et vana ja uue Venemaa vahel veel võib silda püstitada. Ta saatvat oma poliitilise kõikuvusega re- volutsiooni hädaohtu. Valitsusepea pidavat tüürilt lahkuma, talupojad ja töölisel pida- vat võimu eneste kätte saama!“

Sergei katkestas kõnelejat. „Sa valetad, ininene! Sa oled kodanluse salajane provokaator!“

Kõneleja naeratas. „Noor talupoeg, ma ei ole provokaator. Sa näed varsti, et olen teile tõtt öelnud.“

Sergei vaikus ja lahkus koosolekult.

Kuid mõned päevad hiljem sündis mi- dagi, mis pani Sergei selles kahtlema, et valitsusepea süda meelsuse poolest oli sama punane kui tema oma.

Valitsusepea teostas uuesti surmanuhtluse sõjaväes. Ta kuulutas proklamatsiooniga, see abinõu olevat vajalik, et päästa väge hukatuse eest.

Ja kui Sergei teiskordselt kuulis uut meest pehme nimega talupoegade kongres- sil, näis talle, et ta silmad avanevad.

„Valitsusepea,“ ütles uus mees, „kuulub perekonna tõttu kodanlusele. Ta ei ole kas- vatatud sotsiaaldemokraadina mõtlema ja kõnelema. Ta purjetab valemil all. Tõeline sotsialist ei oleks teostanud uuesti surma- nuhtlust väes. See mees ei tunne lugupidamist sõdurite elu ees. Mispärast ei anna ta rahvale rahu? Vene rahvas nälgib rahu järele. Kuid valitsusepea tahab ka edaspidi kümneid tuhandeid lahinguväljal ohverdada; mitte revolutsiooni päästniseks, vaid et päästa nende kapitalistlikku ühiskonna- korda revolutsiooni eest, kes on te- maga ühel nõul. Ta on vabariigi vaenlane.“

Sergei muutis äkki arvamist. Ta nägi, et valitsusepea oli valemängija. Ta teesk- les revolutsioonilist meelsust — kuid ta süda kuulus kodanlusele.

Sergei lahkus koosolekult uue mehe pool- dajana.

Kuid ta oli liig tark, et osa võtta hal- vasti ettevalmistatud vasturevolutsioonist, mille uus mees kohe teostas. Sergei tundis instinktiivselt, et sõdurite südamed veel rippusid valitsusepea küljes. (Järgneb.)

Mademoiselle.

Daani kirjanik **Palle Rosenkrantz.**

See lugu on pärit mu vanaema noorpõlvest; ah, sellest on nii palju aega möödunud, et õigupoolest peaksin vanaema päevadest kõnelema, kui pöördun nüüd nende poole, kes tänapäev on noored ja meelsasti loevad armastusest. Sellest kõneleb nimelt see jutt, kuid ta on kaunis keeruline nagu kogu too Daani ajaloo ilus peatükk, kui valitses Friedrich VI., nii siis sada aastat tagasi.

Egenaesil elas krahv, ta oli peen ja suursugune, kojahärra ja Valgeordu rüütel, kuid nagu oli tolle aja komme, elas ta kokkuhoidlikumalt ja üksikumalt kui tänapäev mõni rauakaupmees provintsis. Ta abikaasa, Tema Arm, oli veel suursugusem, ta oli sündinud sakslanna, ühe tillukese värsstiriigi printsess ja, nagu üeldud, väga suursugune. Ja krahvliku paari tütar oli ka päris portsellaniprinsess, nagu neid maalis Kändler, valge ja jumekas, blond käharatega, lohukeste ja säravalt valgete hammastega, värsked ja loomulik. Ta ei teadnud maailmast muud, kui mis sündis Egenaesi saalides, tubades ja ehitustes. Ta nimi oli Juliane Marie, mis oli ka kuninganna-ema nimi, ja ta kõneles ainult ühte keelt: hollandi.

Ta heaks tuleks midagi teha, arvas krahvinna, ja nii muretseti talle noor Prantsuse daam, kelle isa oli põgenenud Pariisist, kui 1793 aadlikke giljotineeriti. Noor daam oli ka ristitud ühe kuninganna järele, ta nimi oli Marie Antoinette de Montmagne de la Salle de Saintonge. Kuid Egenaesil kutsuti teda ainult Mademoiselle (preili), ta sõi sakstega, sai väikese palga ja teda koheldi sellepärast teenijana. Ta oli harjunud sellega peaaegu lapsepõlvest saadik. Kui ta isa suri, oli viis last järele jäänud ja ta ema oli klaveriõpetajanna väikeses linnas Koburg-Gothas, kust ta oli leidnud Tema Armu vend, riigisaksa ekstsellents.

Mademoiselle oli sama vaene kui ilus. Sest ilus oli ta, sale ja paenduv ja kõrge, peene, ovaalse näo ja suurte sügavate pruunide silmadega, lokitud, tihedate, tumedate juuste, valgete õlgade ja käsivartega, nii tore vaadata, et kaplan peatas jutluses, kui nägi teda esimest korda lossikirikus, valitseja ja rentnik aga hädaohtlikult armusid ja vana krahv, kes muide oli ainult viiskümmendviis aastat, samase õhinaga

Prantsuse keelt hakkas kõnelema, et Tema Arm peaaegu kahetses, et oli võtnud Mademoiselle'i.

Juliane Marie oli täielikult armunud uude õpetajannasse, oli tast äärmuseni vaimustatud ja pidi end ainult sellepärast valitsema, et ei osanud end Mitte-Lollandi keeles avaldada. Sellevastu seletas ta pikalt ja laialt mademoiselle'i ilu oma toaneitsile, Mette Sofie'le, kes noogutas tõsiselt ja vastas komtessi emakeeles sügava veendumusega: „Ta on vanadele kaamelitele kena vaade ja ajab nende kõikide pead segi.“

* * *

Juliane Marie oli kakskümmend aastat ja noor Vellinge krahv oli kolmkümmendkolm. Ta oli saatkonnasekretär Peterburis ja oli just praegu mõisa oma kätte saanud. Tema Arm oli ta määranud oma väimeheks, kui mõlemate noorte inimeste vahel tekib sümpaatia. Ja et see nõudis tihedat koosviibimist ja põhjalikku mõtetevahetust, tehti nii, et krahv tuli tihti Egenaesi, kus tal oli juhus Juliane Marie'ga kõnelema. Kuid asi pidi arenema ausalt ja viisakalt, mõlemaid noori ei tohtud ükski jätta, see oli vastolus Tema Armu valju kombluskodeksiga ning sellepärast oli mademoiselle alati nende kokkusaamistel juures.

Vana krahv naeris: „Ja kui vend Kergemeel nüüd äkki armub mademoiselle'i!“ ütles ta. Kuid selle peale vastas Tema Arm, et krahv olevat peen mees, kes respektiivalt iseennast ja maja, kus ta viibivat külalisena. Mille peale vana krahv muud ei vastanud, kui et võttis uue näputäie nuuskutubakat ja jättis kõik Tema Armu hooleks.

Tema Armu soov oli, et vestlus mõlema noore inimese vahel sünniks Prantsuse keeles: väike Juliane Marie oli veidi kuumavereline, noor krahv ilus ja tuline mees — asi oleks kiiresti minna võinud ja Juliane Marie oli alles kakskümmend.

Nende väljavaadete algas idüll, noor krahv kõneles Prantsuse keelt, Juliane Marie katsus ta keelt Lollandi keeles mõista ja kodunurga keelest omi mõtteid Prantsuse vastusteks tõlkida. Üksi ta sellega hakkama ei saanud ja sellepärast pidi ta mademoiselle'i juures abi otsima, kes kiirelt uues sõiduvees kohanes ja selles

lõbusalt nagu kala ujus. Ja kuigi krahv oli olnud saatkonnasekretär Peterburis ja Vene iludustele diplomaatide Prantsuse keeles komplimente oli öelnud — ta oli ka ainult sündinud lollandlane ja varsti oli mademoiselle konversatsioonis juhtival kohal.

Ja mademoiselle tõusis varsti mademoiselle de Montmagne de la Salle de Saintonge'iks ja noor krahv armus kõrvuni.

Ta naeris ainult, kuid komtess, kes oli maal kasvatatud ja kes Mette Sofie tõttu taipas veidi primitiivset loomu, hakkas Lollandi keeles asja üle järele mõtlema, kuid neid mõtteid ei palunud ta mitte tõlkida . . .

* * *

Oli Jaanipäev, vanas lossiaias, marmorilaua ääres, vana lõhmuse all, oli jahe. Seal istusid kolm noort inimest nagu grupp „ancien régime“i aegust: mademoiselle ja krahv olid Versailles's, Eremitage'is, Austerlitz'i ja Waterloo juures, nad kõnelesid hästi Marie Antoinette'ist ja krahv Tersen'st ja halvasti Robespierre'ist ja Napoleonist ja jutustasid julgeid lugusid Aleksander I. Noor krahv heitis talle sulepalli, mademoiselle naeratas ja heitis selle tagasi, kuunud sõnad libisesid talt mööda, ta kuulis peidetud seletusi ja noore krahvi süda põksus põues. Kuid Juliane Marie hakkas mademoiselle'i vihkama, ta hammustas valgete hammastega sügavasti punaseid huuli, et mitte kutsar Erasmuselt võltsimatul eeskujul Lollandi keeles vanduda.

Noor krahv suudles mademoiselle'il galandilt kätt, kuid Marie Antoinette tõmbas selle tagasi, haaras Juliane Marie käe ja sirutas selle noorele krahvile vastu. Seal katkes Juliane Marie kannatus, ta kargas püsti, tõmbas käe ära ja kuna ta silmad löid välkusid: „Võta ta!“ ütles ta emakeeles. „Teie ei oska komöödiat mängida . . .“

Ja siis ruttas ta nagu kartlik hirm üle muru otseteed kapi-tuppa, kus seisis Mette Sofie ja linasid kokku pani. Seal lõi ta käed ümber toaneitsi kaela ja nuuskas. „Prantsuse nõid võttis ta mult ära,“ kogeles ta, „ja nüüd just hakkasin ma teda armastama!“

„Seda ootasin ma kogu aeg,“ ütles Mette Sofie tähtsalt. „Meie naised oleme ainult naised ja mehed jäävad ikka meesteks. Mulle on nad ükskõik ja ma arvan, et komtess ka nii peaks mõtlema.“

Ja Mette Sofie pani linasid edasi kokku.

* * *

Mademoiselle istus liikumatult pingil marmorilaua ääres ja noor krahv algas oma armuavaldust. Ta pidavat aimu märganud olema, mis ta rinnas liikuvat; sellest päevast peale, mil ta teda oli näinud, oli ta mademoiselle'i armastanud, ta olevat ilusaim naine, keda ta ialgi kohtanud.

Kõik seda ütles ta väga ladusas Prantsuse keeles, muidugi väikese Lollandi aktendiga, kuid ta oli noor, blond, ilus — ja armunud olek sobis talle hästi.

Mademoiselle istus üsna vaikelt, ta naeratas soojade, liigutatud sõnade üle, ta vaatas krahvile sügavasti otsa, ta silmad ütlesid sellele, et ta oli ilus ja kena, et mademoiselle seda, mis ta ütles, heameelega kuulas. Kuid ta selge pilgu sügavuses oli siiski väike kahtlus, mis kasvas, kuna krahv edasi kõneles. Ta oli ju mademoiselle, teenija, kes teenis oma leiba ja krahv oli rikas, suursugune härra, lossi ja mitme suure mõisa omanik.

„Armastan teid.“ ütles krahv ja haaras mademoiselle'i käe. Oli Jaanipäev, linnud laulsid põõsastes ja lõhmus lõhnas. Mademoiselle pani oma valge käevarre ta kaela ümber, ta huuled otsisid tema omi ja näis nagu sulaks mõlemad üheks ainsaks olevuseks, lõhmuse all . . .

„Mis ma ütlesin, ema?“ ütles vana krahv, kes tuli Tema Armuga mööda laia teed, metsa poolt.

„See ei olnud muidugi kavas,“ ütles Tema Arm valjult. „See inimene peab minema!“

„Vellingesse, et saada meie krahvlikuks naabriks,“ ütles krahv ja võttis nuuskutabakat.

„Loodan, et asi on ainult kerge armumine,“ ütles krahvinna veidi karedalt. „Krahv teab, mis ta võlgneb oma perekonnale.“

Vana krahv ütles ainult: „De Montmagne de la Salle de Saintonge,“ ja nuuskas.

Mademoiselle vaatas kiirelt üles, kuid diskreetne krahvlik paar oli juba kadunud pähklipuude taha ja noor krahv suudles mademoiselle'i tagasi ja sosistas: „Armastan sind!“

* * *

Juliane Marie lebas omal voodil ja nuttis. See oli hirmus rumal, et ta nuttis, ta oli noortmeest ainult mõned kuud tunnud; kui ta tookord minema reisis, oli ta veel väike tüdruk, kes mängis nukkudega. Vellinge seisis pikad aastad tühi. Saksad elasid Seelandi mõisas mugavamini vana krahvi arvates, kes oli suur mees riigis.

Juliane Marie'le oli alati öeldud, et kui ta suureks saab, siis abiellub ta Ulrich Adolph'iga — nii oli noore krahvi nimi —, ja ta oli selle mõttega harjunud. Sellepärast oli ta nii rõõmustanud, et mees oli nii ilus ja peen ja mehelik, kui Peterburist tagasi tuli, sellepärast oli ta nii heameelega väikese Prantsuse komöödia kaasa teinud — see oli veidi põnevam, kui et kõik oleks läinud libedalt ja banaalselt. Sa Issand Jumal, et ta ei võinud palju Prantsuse keeles konverseerida — mis tähendas see!? Kui nad on abielus, elavad nad ometi Lollandi viisil ja, nagu ütles Mette Sofie; saaksid ka väikeseid lapsi Lollandi viisil. Kui krahv teda ei tahtnud, ei oleks ta tarvitsenud seda väikest komöödiat kaasa mängida. Rumal ta olla ei võinud, kui ta Peterburi Talvepalees nii oli hiilganud. . . Ja nüüd oli kõik mööda! Ta oli armunud mademoiselle'i, see oli tulnud, nagu kõik tulema pidi, kuna mademoiselle oli imeilus ja kõik, Prantsuse keeles läks. . . Et ta seda mitte kohe mõelda ei osanud, et ta ema seda . . .

Ilus oli mademoiselle, veetlev, magus, noor tütarlaps. Ta ei olnud selles ju ka süüdi. . . võib olla. — Juliane Marie oleks talle heameelega mõne krahvi lubanud. . . ainult mitte Ulrich Adolph'i, sest selle võttis mademoiselle talt! Nüüd pidi ta eluaeg pealt vaatama, kuidas mõlemad saavad õnnelikuks kogu eluks ja ta ise ehk lõpetas omad elupäevad stiftidaamina, nagu tädi Henriette. . .

Ja Juliane nuttis ja surus pea valgetesse patjadesse. Ta ei märganud, et keegi tuppastus. Ta avastas seda alles siis, kui pehme käsivars end ta kaela ümber pani, kui ta tundis suudlust meelekohal ja kuulis oma nime sosistavat: „Pauvre petite Julienne... pouvre petite. . .“

Ta tõstis pea. See oli mademoiselle. Uhe raksuga istus Juliane Marie voodis, kuid üles karata ta ei saanud. Mademoiselle oli istunud väikesele toolile päitsis ja hoidis Juliane Marie't parema käega tagasi. Poolavatud suuga vahtis noor tütarlaps mademoiselle'i, kes vaatas talle otsa nii täis armastust, nii puhta ja ometi pisaratest udustatud pilguga. . .

Ja mademoiselle kõneles temaga selles võõras keeles, mida Juliane Marie mõistis ainult poolikult, ta kõneles aeglaselt ja rõhutas iga sõna, et noor komtess aegamööda võõrastest sõnadest väikese loo kokku suutis seada, nii lihtsa ja alandliku, ühe vaese tüdrukuga truust armastusest, maapärgulase ainsast tulevikulootusest.

Ja kuna ta kuulas, mõistis ta kõik, ta mõistis mademoiselle'i sõnu: „Ma ei suutnud vastu panna, nii kaua ei olnud mulle keegi sarnaseid sõnu öelnud, näis nagu kõneleks mu emakeel mu südamele, nagu kõlaks sõnad sügavamalt kui muidu, mis olid aidanud kanda mu vaesust ja mu üksildust nii pikad, rasked aastad võõral maal... Léon elab, olen annud talle oma sõna, et ootan teda, kuni ta tuleb ja mu koju toob. Ta on ohvitser, vaene nagu mina, kuid nüüd, kui vana kord mu isamaale tagasi tuleb, avaneb ka mulle tulevik. Kõik, mis sulle ütlen, ütlesin Ulrich Adolph'ile, lasin end talt suudelda, nagu suudleks mind Léon, suudlesin tagasi nagu suudleksin Léoni! Ei võinud teisiti! Olen naine. . . On magus armastada. . . Kuid su pisarad, väike Julienne, tõendavad mulle, et armastad teda — ja nagu ma loodan, et mulle saab osaks nimetu õnn, nii tean ma, et teie saate õnnelikuks, tema ja sina, sa oled nii magus ja armastad teda ja noore tütarlapse armastus. — ei ta ütles Prantsuse keeles: „L'amour d'une jenne fille belle, e'est la force irresistible, sure de la victoire plus glorieuse!“ (Ilusa, noore tütarlapse armastus on vastupanematu jõud, mis võib olla julge kõige uhkema võidu peale!“)

Ja väike komtess pani käevarred ümber mademoiselle'i kaela ja varjas näo voolavate pisaratega ta rinnal.

* * *

See lugu on pärit mu vanaema noorpõlvest. Olge temaga rahul. Ta on tõesti sündinud, tänapäeva noorusele näib ta ehk veidi keeruline. Võimalik, et ta on seda. Kuid ka tänapäev võib elu, mis on nüüd avameelsem, anda oma magusust sellele, kes on õnnelik. . .

Pärliid.

Austria kirjanik **Louis Preinerstorfer.**

Mynheer van Holt tuli hotelli tagasi.

Tema oli Jaava saarelt tulnud Amsterdamis oma kalliskive ja pärleid müüma. Kell lõi viis, kui ta ilmus hotelli direktori juurde paluma, et see tema kalliskivikoti õõseks jälle hotelli tresoori hoiule võtaks.

„Olete täna head äri teinud, mynheer van Holt?“ küsis direktor ja palus rikast külalist istet võtta.“

„Läks korda, armas direktor; nagu näete, olen kõik oma varanduse, peale selle kolme pärli, ära müünud. Jah, õnnelikult ära müünud! Sain väga hea hinna. Olid ju minu kivid ka imeilusad.“

Koputati.

Hotelli direktori kutse peale ilmus kelner, tablett kunstlikult lihvitud karafiga ja kahe likööriklaasiga käes.

Silmapilk tõusis direktor, et külalisele ise oma käega konjakit klaasi valada.

„Sigaretid,“ käskis ta siis.

Ja kuna ta alles klaaside kallal talitas, läks kelner suitsulauakese juurde, mis kirjuslaua kõrval seisis, ja lükkas selle kohale. Härrad olid istet võtnud ja vastamisi proositanud, kuna noor kelner kaugel toanurgas diskreetselt uusi käske ootas.

Kolmanda klaasi järele tõusis mynheer

F. Karlson,
Eesti Spordiselts „Kalevi“ esimene esimees 1901.—1903. a. ja 1905.—1906. a.

G. Laanekorb,
Eesti Spordiselts „Kalevi“ asutaja liige ja esimees 1916. a.

F. Ende,
Eesti Spordiselts „Kalevi“ asutaja liige.

Viisakalt noogutas direktor oma külalisele pead, kes heameelega sellest rääkis, kui ilusad kalliskivid tal olla. Need kolm pärlitki olid väga suured, vähemalt direktori meelest. Nii suuri ja säravaid pärleid ei olnud ta varem veel näinud. Ja ta nägi ometi palju ehteasju kõige maailma rikkastel daamidel, kes ta hotellis elasid.

„Mynheer van Holt ei pane seda mulle pahaks, kui kutsun kelneri, kes teile erilise konjaki serveeriks. See on eriti omalaadiline ja muidu teda hotellis saada ei ole.“

Kalliskivikaupmees naeratas heakskiitvalt, sest ta oli kangete jookide sõber ja direktor kiitles meelsasti oma erikeldriga.

Oodates kelnerit, võttis direktor kolm pärlit ja asetas need oma kirjutuslauale pehmele alusele. Siis kirjutas ta seefikviitungi.

van Holt, võttis direktori seefikviitungi, pistis ta oma rinnataskusse, kummardas veel kord kirjutuslaua kohale, oma nime seefiraamatusse kirjutades, ja lahkus siis lühidalt kummardades toast.

Direktor kummardas viisakalt, kellner tegi kummarduse peaaegu maani ja saatis siis direktori käeviipe järele mynheer van Holti tema tubade ukseni.

Seal kiskus ta kalliskividekaupmehe ruumide ukse teenistusvalmilt lahti, sai suure jootraha ja oli seega lahke hollandlase poolt vabastatud.

Mingisugust lauluviisi vilistades läks kelner jälle alla oma kohuseid täitma.

Direktor aga, kes pärast mynheer van Holti ja kelneri toast lahkumist jälle oli laua poole pöörnud, istus kahvatult oma

toolil ning vahtis pehmele alusele, kus veel veidi aja eest olid olnud kolm pärlit.

Nüüd olid nad kadunud!

2.

Harry van Torf, Amsterdami kuulsaim eradektetiiv, oli parajasti koju tulnud, kui telefon helises.

Tusaselt, ta tuli tennisplatsilt ja oli väga väsinud, võttis ta telefonitoru kätte:

„Halloo, kes räägib?“ oli ta mitte just väga viisakas küsimus.

„Kes?“ küsis ta veel ärevamalt, kui kõneleja sõnast kohe aru ei saanud, siis aga muutus ta nägu heledamaks ja südamliku tervitusega lõpetas ta kõne:

„Tulen viibimata, kuid ärge lahkuge ühelgi tingimusel enne mind oma toast.“

Ruttu riietus ta ümber ja seisis natuke aega hiljem laitmatu seltskonnariides närvilise hotellidirektori ees.

„Teie ütlete, muid toas ei olnud?“ küsis Harry, kui direktor talle asjalugu täpselt oli kirjeldanud hetkeni, mil ta märkas, et pärlid puudusid.

Eesti Spordiselts „Kalevi“ naisvõimlejad 1931. a.; keskel juhataja K. Määr.

Võimlemisele pandi alus 1910. aastal. Selle ala ümber koondusid kõik tege-lased; kuna ta kasvas dissipliini, arendas sõprussidemeid, siis kitis ta osavõtjad ühiseks pereks. 1925. aastal asutati esimene naisvõimlejaterühm.

„Ei,“ vastas ta, ja ma ei julge mõelda, et mynheer . . . , ei, see on hirmus. Tema tuleb iga viie aasta takka samal ajal, kalliskivide messi ajal, siia oma kive ja pärleid müüma ja tema kohta pole vähematki kahtlust olemas!“

„Noh, siis kelner!“ ütles van Torf. „Kui usute, et mynheer van Holtil selle vargusega midagi tegemist ei ole, kuigi ta kirjutuslaua kohale kummardas, kui oma nime seefiraamatusse kirjutas. Igatahes oleks ju võimalik, et ta pärlid selle juures-oma kätte võttis.“

„Jumala eest, ärge seda rääkige. Siin seisab meie ettevõtte nimi kaalul, kui juhtumisest ainsa sõnagi lobiseme. Mõtelge meie maja ausale nimele. Vana, lugupeetud külaline . . . ja varas . . . See on võimatu, härra van Torf!“

„Ja jah, aga nii ei saa me kaugemale,“ ütles Harry kärsitult; „siis tuleb kahtlusele ainult kelner — või teie ise!“

Direktor ei kuulnud viimastes sõnades peituvat kerget pilget, vaid ütles:

„Kelner on heast majast ja juba aastaid siin. Ja — kuhu võis ta pärlid küll panna? Nagu teate, ei ole meie kelneriülikonnal taskuid. Ta on keha järel tehtud, kuid taskuteta. Siis pidi ta pärlid kõhtu neelama.“

Eesti Spordiselts „Kalevi“ naissõudjad 1912. a. Muu spordi kõrval on E. S. S. „Kalevi“ tegutsenud ka veesporti alal. 1912. a. sai hoogu sõudmisesporti, millal muretselt uued süstad ja paadid. Samal aastal korraldati esimene süstasõit Soome, millest võisid osa viis liiget; nendest randusid Perkolas: Kuusik ja Kompus; ja kolm Helsingis: Tõnson, Lindemann ja Kuusner. 1914. a. pandi loime sõit süstafadega Soome, Haapsalu ja Pärnu.

Harry van Torf naeratas:

„Võimalik see oleks, aga mina usun, et pärlid ometi leiame: Igatahes — katse ei tee kurja. Palun, härra direktor, minge nüüd alla hotelli ja ütlege kelnerile natukese aja pärast, et toogu ta teile teie toast üleval, noh, ütleme sigaretitoos! On tal pärlite kadumisega midagi ühist, siis kasutab ta juhust nende kindlasse kohta toimetamiseks. Sest kui ta neid riietesse ei saanud peita ja ka mitte alla neelutada, siis on ta nad vististi siia kuski ära peitnud. Teie ja mynheer van Holt ei tule kõne alla, kuidas arvate, siis on kahtluse all ainult kelner. Aga palun, tehke nii, nagu ei oleks midagi juhtunud, ja täitke, mis teile ütlesin.“

„Ah, kui see ometi nii lihtne oleks kui ülete! Mõtelge ometi, kui ma pärleid enam kätte ei saaks!“

„Minge nüüd!“ ütles van Torf direktorile kärsitult. „Me kaotame ainult aega ja eks ole — Teie tahate pärleid ometi kätte saada!“

Ta lükkas direktori uksest välja.

Üksi jäädes vaatas ta ruumis ruttu ringi. Akna juures seisis kirjutuslaud, keset tuba aga ünnamargune laud, selle kõrval veel suitsulauakene, ja vastasseina ääres seisis diivan, mida varjas varjusein. Selle taha puged Harry van Torf, laskus sinna põlvili ja silmitses seinaga pragude vahelt ruumi. Varsti avati uks ja kelner ilmus.

See otsis esiti kirjutuslaual, siis suitsulauakesel. Seal seisis direktori sigaretitoos.

3.

Selle võttis ta oma kätte. Mõtiskles pisut, pani sigaretitoosi siis jälle lauale, läks ukse

juurde, kuulatas ja tuli siis laua juurde jälle tagasi.

Nüüd võttis ta karafi ja tõmbas sellelt klaaskorgi ära.

Siis kõmatas diivani poolt pauk.

Pudel purunes poisi käes.

Ta karjatas ja ruttas ukse juurde, kuid Harry van Torf kahmas tal juba kaelatagusest kinni:

„Siia jääda, poisikene!“

Portjeelooshis helises telefon.

„Palun ütlege direktorile, et ta oma tuppale tuleks,“ palus detektiiv.

Ärevalt ruttas mees trepist üles. Kirjutuslaual ootas teda suur üllatus.

Harry van Torf andis talle pärlid kätte.

„Kust te nad saite,“ küsis õnnelik direktor, kui kelner telefoni kaudu kohale kutsutud riigidetektiivi poolt oli ära viidud.

„See oli üsna lihtne,“ vastas van Torf.

„Kui ütlesite, et mynheer ja teie loosse pole segatud, siis võis kurjategija olla ainult kelner. Palusin teda sellepärast siia saata, peitsin enda sinna seinaga taha ja silmitsesin tulijat. Esiti taltis ta juba teie sigaretitoosiga välja minna, tuli aga tagasi ja haaras teie konjakikarafi järele. Esiti arvasin, et ta tahab sealt juua, aga kui ta pudeli lüügi laskis, ilma et klaasi oleks all hoidnud ja seda nii ettevaatlikult tegi, nagu tahaks ta pudelist peale konjaki midagi muud kätte saada, siis teadsin, kuidas lood olid. Ma võtsin tasakesi brovningu ja sihtisin pudeli pihta. Oleksin võinud samahästi oodata, kui ta pärlid kätte sai, aga mulle tegi nalja teda ehmatada, ja kui pudel purunes, voolas kallis konjak vaibale ja ühes kildudega veeres sinna ka kolm pärlit. . . .“

Tark ja paadimees.

Persia jutt.

Persia õpetlane Mirza Tahir sõitis kord paadiga üle Tiigrise jõe.

Sõiduajal küsis ta paadimehelt, kui mitu peatükki ta koraanist on pähe õppinud.

„Tõtt ütelda, mitte ainustki,“ vastas avameelne paadimees.

„Siis on veerand sinu elust kadunud!“ ütles õpetlane.

Natukese aja pärast küsis õpetlane uuesti:

„Mis tead sa täheteadusest?“

„Ei midagi,“ vastas paadimees, mille peale õpetlane ütles:

„Siis on sinu elust ka teine veerand kadunud.“

Pisut aega hiljem küsis õpetlane jälle:

„Tead sa midagi matemaatikast?“

„Pole sellest veel iial midagi kuulnud,“ oli lihtsamehe otsekoheste südamest tulev vastus

„Siis oled sa ka kolmanda veerandi oma elust kaotanud,“ seletas õpetlane.

Vaevalt olid need sõnad öeldud, kui paat vastu kaljut pörkas ja vajuma hakkas.

Paadimees kargas jalule ja küsis õpetlaselt:

„Kas oskad ujuda, auväärt härra?“

Kui see eitas, hüüdis paadimees:

„Siis võta minu kaela ümbert kinni ja lase minul ennast kaldale kanda, muidu on kõik veerandid sinu elust kadunud!“

Tundmata austaja.

Hollandi kirjanik **E. von Lidth de Jeude.**

„Kes elu tõeliselt armastab, armastab siinlille samati kui orhidee'd, varblast samati kui . . .“

Siin peatus härra Armand Lapistolle kirjutamises ja mõtles järele. Mis pidi ta kirjutama? „Kui jaanalindu?“ Kuid see kõlas veidi koomiliselt. Või „kui kurge?“ Kuid kurgki mõjub kindlasti inimeste naerunusklikele.

Kirjanik Armand Lapistolle vaibus sügavasse mõttesse. Ta mõtles palju ja heameelega, kui kirjutas raamatut. Tal ei olnud pealegi iialgi ruttu raamatu lõpetamisega, sest ta oli väga rikas. Ta ei olnud rikas, et kirjutas; oleks õigem ütelda, et ta oli rikas, kuigi ta kirjutas. Ta isal oli olnud õitsev marmelaadivabrik ja peale selle oli härra Armand Lapistolle abielus suure mööblivabrikandi tütreaga. Sellepärast ei olnud üldse vajalik, et ta kirjutas. Kuid ta kirjutas siiski. See tegi teda tähtsaks isikuks perekonnas.

Ta abikaasa kõneles alati „mu mees, kirjanik Lapistolle“ ja ta äi ütles uhkusega sõpradele: „Mu väimees Lapistolle, teie teate, „Elurõõmu“ autor.“ Sõbrad noogutasid siis leplikult, kuna olid õiges arvamises, et igas perekonnas midagi võib juhtuda, mis on vähem meeldiv.

Härra Armand Lapistolle oli ikka veel sügavais mõttes, kuna lasi pilkudel libiseda üle arvutute, kallihinnaliste kunstiesemete, mis kaunistasid ta töötuba, kui helises telefon. Aparaat rippus väikeses garderoobiruunis esiukse kõrval, et ei segaks majahärrat ta vaimutöös. Seekord pidi ta end siiski segada laskma, sest ta abikaasa oli autoga välja sõitnud ja toatüdrukulgi oli vaba päev.

Härra Lapistolle tõusis ohkega, sest tal oli tundmus, et õige sõna on juba keelel, läks kotta ja ütles pahaselt telefoniaparaati:

„Jah, kes on seal?“

„On seal härra Lapistolle?“

„Jah.“

„Härra Armand Lapistolle, kirjanik?“

„Jah, muidugi, mu härra. Ja kellega on mul au?“

Härra Lapistolle toon oli tunduvalt sõbralikumaks saanud. Talle tegi meelehead, et teda nimetati kirjanikuks, sest see ei juhtunud talle igapäev.

„Mul on siis au kõnelda härra Armand

Lapistolle'ga, romaani „Elurõõmu“ tuntud autoriga . . .“

„Täitsa õige, lugupeetud härra, täitsa õige.“

Härra Lapistolle säras meeleheast. Nüüd oli ta juba „tuntud autor“! See oli kord ometi ta talendi tunnustus. Ja ta ütles armastusväärseima naeratusega:

„Kuid ütlege mulle lõpuks ometi, kellega ma kõnelen!“

„Ah, härra Lapistolle,“ ütles hääl traadi teises otsas nüüd süngelt, „mis otstarb on sel, kui nimetan teile oma nime? Esiteks on see nimi, mis mõne vähese tunni pärast enam ei kuulu elavale olevusele.“

„Ma ei mõista teid, lugupeetud härra...“

„Kas tohin algul küsida, kas olete üksi kodus, sest muidu ei tahaks ma teid meeldivast seltskonnast eemal hoida ja teid mu luhtunud elu kurva looga tülitada.“

„Olen üksi kodus, mu härra, täitsa üksi ja mul on aega . . . Kuid ma ei mõista ikka veel . . .“

„Härra Lapistolle, olen üks teie kindlasti kümnest tuhandest tänulikest lugejaist. Olen lugenud teie raamatut „Elurõõm“, mis ma ütlen, õginud ja siis lugesin teda teiskordselt ja veel kolmandat korda. Ta on suurepärase, liigutav . . .“

„Olen väga vaimustatud, et tohin seda kuulda,“ ütles kirjanik meelitatult, kes ei olnud hellitatud heade arvustusega. „Ja kas telefoneerisite, et . . .?“

„Jah, härra Lapistolle, telefoneerisin teile, et avaldada teile enne oma surma oma suurt imetlust.“

„Mis te ütlete? Enne teie surma?“

„Jah, mu härra. Olen kindlasti otsustanud, et teen täna oma elule lõpu. Midagi ei suuda mind sellest tagasi hoida, härra Lapistolle. Kuudeviisi olen ammutanud ikka uusi jõudusid teie raamatu lektüürist. Kuid nüüd ei aita mind enam seegi. Mulle ei suuda elu enam rõõmu valmistada. Olen 45 aastat vana ja olen kaotanud kogu oma raha. Mu naine lahkus minust . . . veetsin viimased kaks ööd pingil pargis . . . Ei, mu härra, mu otsus ei või miski kõigutada. Kuid ma ei tahtnud sellest maailmast lahkuda, ilma „Elurõõmu“ autorile veel kord ütlemata, kui väga ma imetlen ta raamatut.“

Härra Lapistolle tundis äkki kuumuslai-

net kehas. Mis imelik elupilt paljastas end talle! Õnnetu inimene, keda ta nii ütelda oma romaania elus oli kinni pidanud ja kes rüütid . . .

„Armas sõber,“ algas härra Lapistolle pehmelt, „rahustuge, ärge kaotage julgust! Kuskil on alati mõni valgussäde . . . Raha ei tähenda veel õnne . . . muidugi on valulik, et olete ta kaotanud . . . Kuulge mind . . .“

Härra Lapistolle oli ehk keskpärane kirjanik, kuid kindlasti ei olnud ta suur kõneleja. Ta kogeles telefoniaparaati, komistas nii ütelda oma sõnade üle, argumenteeris ja katsus veenda. Kuid teine jäi vankumatult otsuse juure.

Mõnikord kõikus ta sekundiks, siis korutas härra Lapistolle oma tõenduste jõudu, kuid lõpuks triumfeeris jällegi ta tundmatu austaja elust väsinud meeleolu.

Härra Lapistolle ei teadnud, kui kaua ta juba aparaadi juures oli seisnud ja vaeva

oli näinud; võis olla möödunud tund. Siis arvas ta traadi teises otsas midagi kuulvat, nagu: „Lõpeta ometi, mees, oleme ammu juba tagasi!“ millele järgnes hoiatav „Ssst, Ssst“ hääle poolt, kes temaga oli rääkinud.

Ja siis katkes äkki ühendus. Härra Lapistolle hüüdis veel mõned korrad „Hallo, Hallo!“ kuid tagajärjetult ja pead raputades läks ta töötuppa tagasi.

Kuid kui ta sisse astus, pidi ta algul silmi hõõruma. Ta lühida äraoleku ajal oli kõik segamini aetud, kallihinnalised kunstiesemed olid varastatud, samati ta kuldur, mille pani tavalikult enese kõrvale kirjutuslauale. Kirjutuslaua laekad olid avatud ja nendes hoitud raha kadunud. Vargad pidid olema tulnud läbi avatud aiaukse. Kuid kust teadsid kaabakad, et võivad segamatult tööd teha?

Ah! . . . Lõpuks ometi mõistis härra Lapistolle elust-tüdinud tundmatu imetlust.

Õnnelaps.

Inglise kirjanik **Will Scott.**

Jim ei olnud küll ilmale tulnud hõbelusikaga suus, kuid ta oli sündinud õnnelaps.

Kui Jim viis shillingit laenas, sai ta need alati mingisugusel viisil tagasi.

Kui Jim'il oli koht, püsis ta ka sellel. Ja kuigi leidis tuhandeid töötuid, Jim ei olnud iialgi nende seas.

Kui Jim läks puhkusele, paistis alati päike.

Kui Jim jäi teatri hiljaks, õnnestus talle alati esimeses reas veel ühte kohta saada.

Jim ei olnud mängija, kuid kord aastas asetask ta väikese summa mingisugusele hobusele Derbypäeval. Ta sulges silmad ja torkas nõõpnõelaga hobuste nimekirja. Ta tabas alati võitva hobuse.

Jim oli ju õnnelaps.

Oleks võidud kaua otsida, enne kui oleks keegi leitud, kes Jimi kombel alati jälle jalgele kukkus. Jimi kadestasiid kõik.

Kui keegi kaotas uuri, leidis selle Jim ja sai tasu. Kui koer ära jooksis, kelle väärus oli 200 naela, tuli ta Jimi juure.

Jim leidis iga silmapilk midagi.

Sellepärast oli täitsa loomulik, et just Jim leidis Cumberworthis Sinise Koera.

Sajanded inimesed pidid olema möödu-

nud kohast, kus ta lebas rohus, kuid ükski neist ei olnud teda näinud.

Ainult Jim, õnnelaps Jim, silmas teda.

„Võtan ta koju kaasa,“ ütles ta. „Kui ta midagi ei ole väärt, ei tee see kahju ja kui ta on väärtuslik, siis teatavad sellest ajalehed, siis võin minna ja vaevatasu paluda.“

Ta pani eseme oma mootorratta kõrvalvankrisesse ja sõitis Londoni tagasi, väikesesse eeslinna, kus ta elas.

Sinine Koer oli umbes 3 tolli pikk. Ta oli mingisugusest saviollusest ja kaunis määrduvalt sinine. Ta näis olevat väga vana. Jim otsustas teda enesele pidada mascotina, talismanina, kui ta kadumisest teada ei anta.

Kolmkümmend miili enne Londoni lõhkes Jimi autokummi. See üllatas Jimi väga, sest ta oli uhke asjaolu üle, et talle iialgi midagi ei juhtunud. Kuid nüüd oli autokummil auk ja pealegi suur auk.

Ta pidi seda ise parandama, sest läheduses puudus garaash. See kestis kolmveerand tundi, ja viis miili edasi lõhkes kummi teistkordselt.

„Iseäralik,“ ütles Jim.

Ta jäi kaks tundi hiljaks.

„Mu kummi lõhkes kaks korda, eit,“ jutustas ta naisele.

„Arvasin, et sulle sarnast iialgi ei juhtu,“ vastas see.

„Arvasin seda ka,“ ütles Jim. „Noh, ei tee viga. Vaata, mis leidsin.“ Ja ta näitas naisele Sinist Koera.

„See ei näe välja, et ta palju maksab,“ ütles proua Jim.

„Tean,“ vastas Jim, „kuid võime teda mascotina enestele pidada.“ Järgmisel päeval oli suur Derby. Jim asetask viis shillingit, võttis — nagu iga aasta — nööpnõela ja valis — nagu iga aasta — oma hobuse.

See tuli neljandana sihile.

„Iseäralik,“ ütles Jim. „See on esimene kord, et kaotan Derby!“

Proua Jim oli kaunis ehmunud.

„Ära end ärrita,“ ütles Jim. Nad läksid revüü'sse. Nad said vaevaga teise rõdu viimases reas kohad. Kaks paksu sammast olid neil teel.

Kui nad trepist alla läksid, komistas Jim banaani koorel, kukkus ja murdis jalaluu.

Ta lebas kuus nädalat voodis ja selle aja kestusel kaebas ta teatridireksiooni koh-tusse.

Asi tuli kümme päeva peale Jimi paranemist harutusele. „See on selge sündmus,“ ütles Jimi advokaat. „Teie ei või kaotada.“

Jim kaotas protsessi.

„Ma ei tea,“ ütles Jim, „mulle näib, et kõik mu vastu on vaenulik.“

Jimi äraolekul oli Jimi koht büroos teisele antud ja kui ta end tagasiteatas, öeldi talle, et seda kahjatseti, kuid et oodata ei ole võidud.

Nüüd oli raha nii vähe, et Jim hakkas muret tundma.

„Mis pean tegema?“ nuuksus proua Jim.

Jim ei teadnud seda, ta ei võinud seda öelda. Ta muretses ikka rohkem ja jäi kõhnaks. Arst ütles, et ainus terveksaamise abinõu olevat 14 päeva mere ääres.

Nad läksid 14 päevaks Bimble Bay'sse.

Esimesel päeval sadas hommikust õhtuni.

Teisel, kolmandal, neljandal, viiendal, kuuendal, seitsmendal, kaheksandal, ühek-

sandal, kümnendal, üheteistkümnendal, kaheistkümnendal ja kolmeteistkümnendal päeval sadas samati hommikust õhtuni.

„Mu õnn on läinud,“ ütles Jim.

„Kas tead, mis selles on süüdi?“ ütles proua Jim. „Usun, väike Sinine Koer on süüdi. Sestsaadik kui sa ta leidsid, on kõik viltu läinud. — Lähne maandumissilla lõppu ja viskame ta merde,“ ütles proua Jim.

„Ja endid samati,“ arvas Jim. Nii läksid nad voolavas viimas maandumissilla lõppu ja viskasid Sinise Koera merde.

Päike tuli välja.

Järgmisel päeval sõitsid nad koju; kuigi päike veel ei olnud paistnud terve päeva, tundis Jim end nii mõnusana kui iialgi varem.

Nende maja uktsel ootas neid mees. Ta oli büroost.

„Tahaksime, et jälle tuleksite omale kohale,“ ütles mees.

Jim sai koha ja palgakõrgenduse.

Ta edasikaebus teatridireksiooni vastu tõstetud kaebasjas tehtud otsuse puhul leidis kuulumist ja ta sai sadaviiskümmend naela kahjutasu.

„See on imepärane!“ ütles Jim. „Kõik väikese Sinise Koera pärast. Niipea kui ta merde viskasime, tuli mu õnn tagasi.“

Et seda proovida, asetask ta viis shillingit ühele Derby hobusele.

Ta võitis kolm naela.

Jim oli ju õnnelaps!

— — —

Neliteistkümmend päeva hiljem seisis hommikulehes artikkel:

Professor Ikon, kuulus uurija, tuli eile Egüptist Cumberworthi tagasi, kus leidis, et ta tore Egüpti muinsusasjade kogu ta äraolekul oli varastatud.

Paljud hinnalised asjad äraarvamata väärtusega puudusid, nende seas ka Vaarao Sinine Koer, ainus taoline ese, mis oli säilinud. Sinist Koera on hinnatud 200.000 naelale ja igatühele lubatakse vaevatasuks 5600 naela, kes võib anda teateid ta kohta...

Kaljuvalla võsu.

Ed. Vöhrmann.

*Kaljuvalla väike võsu
olen minagi,
tahaks tõusta sirgeks tammeks
ükskord ometi,*

*Tahaks purustada pilved
päikse palge eest,
et kord koit me õue säraks
selge taeva seest!*

Mis on ilus naine.

Inglise kirjanik **Rosita Forbes.**

Ilusaim koht maailmas on see, mida elus ainult kord näete. Sinna ei tohi teie iial enam tagasi minna. Kui seda teete, siis olete vististi pettunud.

Isikliku iluduse standardi mõõdetakse aga selle järele, millega ollakse harjunud.

Kurdistani rajal pakkus mulle keegi vana pealik, kelle värvitud juuksepeatsid rippusid puusadeni ja kelle silmade ümber olid maalitud suured sinised varjud, valitsuse kolmeteistkümneme suguharu üle, kui ma temaga abielluksin.

„Aga,“ ütles ta, „teie peate lubama, et istute kolm kuud paigal, siis lähete rasva.“

Idas ei leita naist, keda võiks imetleda, kui ta vähem kaalub kui kaks tsentnerit. Araablase kummaline iluduseideaal võrdub ikka veel ühele keskaja luuletajale, kes oma suguharu ilusaimat neitut järgmiselt kirjeldas: „Lõug nagu pall vaagnas, põsed kui pehme kitsevõi, kõnnak kui elevantil ja puusad nii rasked, et vaevalt sai käia.“

Nii tihti kui viibisin hommikumaisetes haaremides, pakkusid naised mulle vastikut pas-teeti, millest nad tõendasid, et see muudab „ussiluukere“ „tähtsaks ja kenas“ isikuks.

Emir Abdullah, Taga-Jordanimaal valitseja, vaidles vihaselt selle vastu, et inglanna võib ilus olla. „Inglise naistel,“ tähendab ta, „pole saladusi. Nende juures võib kõik näha, isegi nende konte.“

Bechnana kuningas Khama arvas ühe ainsa naise „lehma väärivat“. See oli ühe inglise mõisniku proua, kes oli nii paks, et pidi uksest lapiti läbi minema.

Kõhna naist peetakse Araabias hirmutiseks. „Katke oma pea kinni, või ükski mees ei pea Teist lugu,“ ütlesid mulle mu sõbrannad haareminaised, kellel rasvased mustad juuksed, mille otsad heledaks puuderdatud ja lilledega ehitud, üle ümmarguste õlgade rippusid.

Jaapanis riietuvad kenad väikesed naised poolesse tosinasse vateeritud kimonosse, et tekitada ümarikku muljet.

„Nii mõndagi meest on juba riiete abil petetud,“ ütles mulle seal keegi naine, kes

liikumatus kui jumalakuju istus maas ja oma käsi hoidis oliivõliga täidetud vaagnas, et need jääksid pehmeks ja valgeks.

Siiami iluduseideaal on kontide paenduvus. Juba väikesed lapsed paenutavad oma saledad sõrmed tagasi kuni käerandmeni. Ajajooksul — kui nad 8—9 aastat vanaks saavad ja neid võib templitantsjannadeks valida — oskavad nad end igas seisakus paenutada. Mida paenduvamad nende kehalikmed, seda ilusamad ja andekamad nad on.

Jemeneeslannad Lõuna-Araabias kisuvad enestel kulmukarvad ja pinseldavad enestele paksu musta palgininast kõrvadeni. Pärast pulmi värvivad nad oma hambad mustaks. Kas nad seda teevad meeldimiseks või hirmutamiseks, seda ma ei tea.

Ühe Kesk-Aafrika suguharude naised armastavad pikki kaelu. Kaela ümber pannakse iga aasta uus metallvõru, nii et abielualised tüdrukud välja näevad kui kaelkirjakud.

Kusagil mujal Aafrikas tunnustatakse paksu suud iluduseideaaliks, nii et emad lõikavad augud oma väikeste laste huultesse, kuhu panevad puutükid, mida ajajooksul ikka enam suurendatakse, kuni need 6 tolli pikaks paisuvad.

Iludus on laiusekraadide ja harjumuse asi. Hiinlanna ninetab eurooplannat „punaseks kuradiks“ ja ei mõista, kuidas sellist labast ja värvitumat olevust võib nimetada ilusaks.

„Need pole kellegi juuksed! Need on riisiõled,“ vihasas mu juht hiinlane, kui ma üht blond neitut imestasin.

Ei usu, et me tänapäev veel imestaksime kuninga Karli aegseid suuri ümmargusi silmi ja pakse õlgu, sest me oleme nüüd harjunud iludustega, mis on tegujõu ja tugevuse tunnus. Mahajäänud mail ei nõuta ilusalt naiselt, et ta peaks olema kasulik või intelligent või koguni kamerad. Kui Raisuli, endine Marokko sultan, mulle kinkis paari käevõru, ütles ta:

„Jush-allah, nad sobivad teile, aga Euroopas olete teie naised enam kasulikud kui ilusad.“

Salavõrgud.

Austria kirjaniku **Otto Hermann'i** romaan.

12

Colette külaskäigud muutusid talle vajaduseks, ta igatses neid. Mis ta tundis Colette vastu, oli sügav tänuneel ta hämmastava, armastusväärse hoolekande eest. Ja selle hoolekande põhjuse üle ei teinud ta enesele mõtteid, Colette oli ta juures ja sellest aitas esialgul.

Colette tunded tema vastu tekkisid emainstinktile nii lähedast õrnustundest, mida tunnevad naised oma mure ja hoolekande objekti vastu. Igatahes uskus Colette seda. Arsti, doktor Curzoni, ees mängis Colette ennastohverdavat sugulast, kuid see teravmeelne psükoloog oli skeptiline. Tema arvates võis seletada Colette igapäiseid, pikki järelepärimisi esimesel ajal teistviisi.

Trenti esimene, selge küsimus oli, kuidas ta oli sattunud asutusse. Colette vastus sellele oli juba valmis. Ta olevat näinud teda kord Patareipargis, seletas ta lihtsalt. Ja et olevat mõistnud Trenti seisukorda, olevat ta astunud kohased sammud, see olevat selge inimkohus. Ehk võivat ta hiljem rohkem ütelda, esialgul pidavat Trent sellega rahul olema.

Seda Trent oligi küsinud rohkem. Colette läheduse andis ta suurt muretust, mis tegi ta peaaegu ülejäägita rahulolevaks ja soovituks.

Ühel päeval lasi dr. Curzon Colette enese juure paluda:

„Miss Collier“ — see oli nimi, mille all tunti asutuses Colette ja ka Trenti — teie onupoja tervendamine on lõpetatud. Ma ei või enam midagi tema heaks teha. Ta keha on mürkidest võõrutatud, kuid ta hing on veel haige. Ta oli vist ennegi haige, ennekui ta langes uimastavate mürkide maaniasse. Nähtavasti on tal olnud hingelisi vapustusi, kuid see ei lähe mulle korda. Teie sugulane kannatab hingelise depressiooni all ja seda ei saa meie arstida. Kui mind kõik ei peta, võite seda teha teie. Võtke ta asutusest, ta edaspidine viibimine siin oleks rohkem kahjulik kui kasulik ta vaimlisele seisukorrale. Panen lõpetatava ravimise teie kätte. Kas olete sellega nõus?”

Colette noogutas. Ta oli ette näinud seda arenemist ja oli astunud vastavad sammud inspektor Wilkinsoni nõusolekul. Juhtnõurid, mis talle andis dr. Curzon, sobisid ta kavaga, kuigi nad ainult osaliselt põhjenesid samal alusel.

„Sooviksin teile jätta paranev haige oma lähedusse ja valju valve alla; ka ei tohi teda välja minna lasta, ühe sõnaga, tuleb takistada, et ta langeb endisesse seisukorda tagasi, missugune hädaoht teatavat aega veel varitseb. Ka hoolitsege selle eest, et ta tegutseb vaimliselt. Tähtis on, et ta jälle saab elutahet, mis tal praegu näib puuduvat. Kõige kohasem oleks terve, tugev armastus, mida ma kahjuks kirjutada ei saa, kuid ma soovitan järgmist head: Teie seltsi.“

Minetta Lane ümbruskonnas oldi veidi üllatud, kui ühel päeval ilmusid käsitöölised majja nr. 3. Maalrid, tiserid, potisepad, sisseeadjad ja tapetseerijad ja korteri tantsijanna Colette korteri all põhjalikult korda seadsid. Pigemini oli arvatud, et ka viimane tünnik lahkub majast ja et see lanmutatakse. Korteri oli üürinud agentuur ja alles kui teada saadi, et see olevat sündinud haige härra jaoks, kes vajavat rahu ja ei kannatavat tänavkära, arvati olevat mõistatuse lahendusel. Ka muidu sündis Minetta Lanes mitmesugust. Ilmusid müürisepad ja murdsid ukseavause müüri sisse maja nr. 3 vastu ja selle peale võõpasid nad müüri ühest otsast teise värskelts üle. Kui nad olid valmis, asetati Minetta Lane sissekäigu kohale tahvel: „Uue sillutuse tõttu sõidukitele.“ Näis, et New-Yorgi linnavalitsus lõpuks ometi tuletas meele üksikut kolgast. Ainult asjasse pühendatud teadsid, et ettevõetud tööd ei olnud linnavalitsuse, vaid politseivalitsuse käsul sündinud, kes muretsetes ka tööjõud. Ka vana abielupaar, kes pidi hoolitsema maja nr. 3 uue üürniku eest, oli palgatud selle asutuse poolt, nimelt mitte teenijate kontorit, vaid ringkondist, mis seisis inspektor Wilkinsonile lähedal.

Ühtlasi vahetas tantsijanna Colette tüdruku ja juhus tahtis, et uus pärl oli proua Hunteri, teenri naise, hea sõbranna. Sellepärast ei maksa imestada, kui varsti esimese ja teise korra teenijate vahel oli elav läbikäimine ja sellest tekkis automaatselt nende härraste tutvus.

Nii vähemalt näis asi maja nr. 3. kaubamuretsejatele. Kui need tegid halvaks panevaid tähendusi tantsijanna sagedaste külaskäikude üle alumise korra härra juures,

Paavst Pius XI.

pühisets 31. mail oma 74. sünnipäeva.

Itaalia valitsuse ja Vatikani vahel on tekkinud tõsine vahekord itaalia noorsoo pärast: itaalia ülikooli noorsoos olid lubatud katoliiklik ja fashistlik organisatsioonid, kusjuures ei olnud takistusi mõlemal pool liikmeks olemise kohta. Mõni aeg tagasi hakkasid fashistid kaebama, et katoliiklik organisatsioon levitavat ususalimatuse vaimu ja valmistavat salanõu fashistlike riigikorra vastu. Sellele vastu avaldas paavsti häälekandja „Observatore Romano“ kaebekirja, kus seletas, et fashistlik itaalia valitsus takistavat katoliiklaste ühingute koosolekute pidamist ja katoliiklaste ühingutes liikmeks olemise. Selle tagajärjel tekkisid rahutused Roomas, Milanons, Veneetsias ja mujal. Paavsti kaardivägi on relvastatud ja kaitses Vatikani piire.

kui nendest mõnikord kuulsid, siis kiitis proua Hunter seda veel tagant järele.

„Ta on tema peale silma heitnud,“ seletas proua Hunter neil puhkudel hammustavalt. „Muidugi, ta on väga rikas, tal ei ole sõpru ja arvatavasti ei ela ta kaua. Leitud raha sarnasele teatriprintsessile.“

Mehega üksi olles, mõtles ta aga hoopis teisiti daamist, kellel ütles olevat sarnaseid pahu kavatsusi. „Armas olevus, Hunter,“ ütles ta kord, umbes peale kahenädalast kooselu, „kuigi on ainult tantsugirl. Liigutav, kuidas ta hoolitseb vaese Trenti eest ja teda teistele mõtetele viia püüab. Ma ei tunne kedagi teist, kes mängiks tundideviisi inimesega, kes nähtavasti enam naeratadagi ei oska, igavaid mängusid, kes paneks talle patience'i või talle ette loeks. Ta armastab teda, ütlen sulle, ja temagi peab tasi lugu, sest ta hakkab elama, kui teine ülevalt alla tuleb. Sa ei usu seda?

Härra politsei juurest, nagu Trent, ei või armuda kergemeelsesse naisesse? Nii lolli lilt võivad ainult mehed kõneleda. Trenti süda on õigel kohal ja niisugune hoolib vähe, mis tüdruk on, kui ta teda ainult armastab. Ta on minu arvates hoopis viisakam kui mõnigi peen daam, kes teeskleb nagu oleks vourust lusikateviisi neelatanud. Pealegi on ta loobunud endisest seltsist nagu sa isegi tead.“

Auvääriline härra Hunter, heastüdamline blond hiiglane, kelle näos kaks kavalat silma ära andsid, et ta ajud ei olnud kannatanud musklite kulul, teadis seda küll: sest peale tähelepanekute, millest talle kõneldi, oli ta toas aparaat, mis võimaldas talle kõik pealt kuulata, mis sündis ülemises korteris. See aparaat oli ainult tavalik majatelefon, kuid seisis ühenduses mikrofoonidega, mis ühel öhtul, kuna Colette laulis Madison klubis, olid seatud üles inspektor Wilkinsoni korraldusel ta tubades. Ainult tema ja ta naine teadsid sellest. Kõrvaljuhe, mis tõminati üheaegselt Trenti telefoni juure öölaua — igaks juhuks, nagu ütles Wilkinson — võis astuda tegevusse ainult sisse-seade kaudu, mille saladust Trent ei tunnud.

Proua Hunteri oletusele vastupidiselt ei ilmutanud end ta härra ja selle naabrina vahekorras mingisugused õrnad tunded. Peale ühekordset, lühidat väljapuistamist nende vahel, ei puudutanud nad — vaiksival kokkuleppel — mitte enam isiklikku momenti oma jutuajamistes. Siia juure kuulus ka hoidumine kõigest, mis selleni oleks võinud viia, eriti tagasivaated minevikule ja väljavaated tulevikule. Nende kõned keerlesid kas erapooletute asjade ümber või puudutasid oleviku banaalseid, igapäiseid sündmusi.

Pikem, avameelne kõnelus leidis aset öhtul, mil Trent tuli Minetta Lane'le, kui ta oli vaadanud mugavat kodu, mille talle oli valmistanud heasoovilik hoolekanne kohal, kus oli alanud ta õnnetus. See mugavus oligi põhjuseks, ühes Colette läheduse mõjuga, et ta hirm õnnetuskoha eest vähenes.

„Ma ei tea, kuidas teid tänada kõige eest, mis minu jaoks olete teinud,“ algas ta. „Nii palju vaeva ja ennastsalgavat ohverdust, siia juure veel ainelist kulud —“

„Mul ei ole sellega tegemist,“ katkestas Colette. „Inspektor Wilkinson annab raha, mida vajan. Temaga peate seda asja selgitama.“

„See sünnib,“ vastas Trent. „Kuid jääb veel palju, millega teil on tegemist.“

Miks te seda tegite, nii palju armastust võõrale raiskasite — “

Jälle katkestas teda Colette. „Ütlen teile seda, et te enam asjatult ei muretsks. Tahtsin võlga tasuda, kellegi võlga teile, kes seisis mulle lähedal; et kergendada tema südametunnistust, sest ma olen ehk ka kaassüüdlane. See on kõik.“

„Rohkem midagi?“

„Ei.“

„Teie ütlesite, et keegi teile lähedal seisis. Kas asi enam nii ei ole?“

„Murdsin vahekorra temaga, — päeval,

kord palusin, et loobute võitlusest teatud isiku vastu. Ta saaks nüüd mullegi kardetavaks. Olen otsustanud Ameerikast igavesti lahkuda ja siis võite teha, mis tahate. Te näete, ma ei ole nii ennastohverdav nagu usute.“

Trent haaras Colette vastuse viimasest lausest kinni. „Teie tahate siit lahkuda?“ küsis ta kiirelt. „Millal?“

„Loodetavasti varsti. Siis — siis kui teie jälle olete terve.“

„Kas teid siin midagi ei pea?“

„Ei.“

Keskoolide lõpetajad riigivanemal külas.

Noorte külaliste seas keskmises reas istuvad vasemalt paremale: Tallinna linna koolivalitsuse juhataja J. K a n a, riigi koolivalitsuse direktori abi A. B o r k v e l, riigivanem K. P ä i s, haridus- ja sotsiaalminister J. P i i s k a r, riigi koolivalitsuse direktor P. M ä g r a k e n, haridusenõunik dr. A. N u t h.

mil teid leidsin,“ vastas Colette. „Lugu on lõpetatud.“

„Minu jaoks mitte,“ pomises Trent. „Pea vist jälle temaga võitluse astuma. Mis jutustasite Wilkinsonile loost?“

„Ainult seda, mis oli tarvilik, et ta mõistaks, mis talt tahan. Ta katsus muidugi rohkem teada saada, kuid see tal ei õnnestunud.“ Colette saatis neid sõnu tigea naeratusega. „Nähtavasti lootis ta minu kaudu loorbereid võita, mida ta ei vääri. Ja see annab mulle vastuse teie küsimusele, kuidas mind võite tänada, kui arvate tänu võlgnevat: et teete seda, mis juba

„Lootsin, et — “

„Mis?“ küsis Colette ruttu, kui Trent viivitas.

„Oh, midagi,“ vastas Trent hääletult ja vaibus süngesse vaikusse.

Veel kord, umbes kolm nädalat hiljem, puudutasid nad isiklikku ala. Colette luges ajalehest ette. Trenti silmad olid ikka veel nõrgad ja lugemine väsitas teda. Veidi aja pärast jõudis Colette artiklini, millest ütles ainult pealkirja: Uus rahvusvaheline kihlus, kuna luges sisu tummalt, nähtavasti mitte huvitatult.

„Palun valjult,“ ütles Trent, saades

uudishimuliseks. „Missugune kihlus see on?“

Colette ei vastanud ja lehitses lehes: „Lava ja filmi uudiseid,“ kuulutas ta järgmist pala.

„Palun, andke ajaleht siia, Colette. Tahhan teada, mis —“

„Ei olnud tähtis,“ seletas Colette. „Siin on midagi huvitavat, kuulake: Criteri on teatris —“

„Andke ajaleht, muidu olen pahane.“

Viivitades andis Colette lehe. Trent luges ainult esimesi sõnu: Miss Lilian Cortlanti kihlus Saksa printsi Wittgenbergiga, mida juba pikemat aega oodati, on saanud tõsiasjaks. Sellega on lõppenud romantika peatükk, mis .

„Mispärast tahtsite seda varjata, Colette?“ küsis Trent ja haaras ta käe. Colette tõmbas selle punastades tagasi.

„Arvasin, et see teile on valus, Fred,“ vastas ta tasa.

„Mitte enam. Ootasin seda ja ma ei ole üllatatud. Juba enne kui haigestusin, tõmbasin paksu joone selle elu peatüki alla. Kustutamatu, mitte õrna pliiatsijoone, mis võib radeeritud saada. Olin haaranud liig kõrgele, tähe järele, mida ma kätte ei oleks saanud ja kui seda mõistsin, oli raske osa juba mööda. Lootusetus on parim seerum õnnetu armastuse vastu. Valulik, kuid kindel. Leidub veel paremat, nimelt õnnelik armastus ja ma mõtlesin, et —“

Colette ei lasknud tal lõpetada ja tõusis kiirelt.

„Teie kõnelete rumalusi, Fred,“ ütles ta. „Pealegi pean minema. Poole tunni pärast on mu esimene esinemine. Head ööd. Homseni.“

Kuna läks trepist üles oma korteri, jõudis ta otsusele, et enam ei külasta Trenti nii sagedasti. Kaalutlemised, mis viisid ta selleni, olid sõnades umbes järgmised: „Algul haaras ta liig kõrgele ja nüüd tahab ta vastupidist teha. Kumbki on saatuslik; viimane veel rohkem kui esimene, sest hävitab ta kutselise karjääri. Allilm ei lase kedagi lahti, kellest ta on kinni haaranud. Sa ei või temani tõusta, Colette, ja su kohus on mõjuda, et elu, mille sa päästsid, ei luhtuks. Veel on aeg. Sa võid üle elada veel pettumusi, kuid tema läheks hukka.“

Kakskümnesühendas peatükk.

Saladuslikud külaskäigud.

„Teener“ Hunter nägi rahuldustundega, et tantsijanna käigud ta härra juures ikka

lühemaks ja harvemaks muutusid. Ta rõõm sai aga segatud, kui ta aru sai, et see Trenti piinas.

„Mis võib tal olla, Hunter,“ küsis see ikka uuesti. „Ta ise vastab puiklevalt ja just see panebki minu uskuma, et tal on põhjus. Mis arvate teie?“

Hunter seletas õlgu kehitades, tema arvamine olevat, et daam külaskäike haigele enam nii tarvilikuks ei pidavat. Ka olevat ta kuulnud Cissy'lt, preili Colette teenijalt, et ta varsti ära reisib ja juba ettevalmistusi tegevat. See teade ei tõstnud põrmugi Trenti meeleolu.

Mõne päeva pärast muutusid ta küsimused kärsitumaks.

„On ta ehk jälle endise seltsiga läbi käima hakanud? Wilkinson laseb teda ju valvata — palusin teda tungivalt —, mis on ta kindlaks teinud?“

„Ta laseb teda valvata, vastas Hunter. „Selles võite olla rahulik. Ka teie ja maja. Päeval hoolitsevad selle eest sillutajad, keda teie vist tänaval märganud olete, ja öösel seisavad alati kaks meest uue ukse taga mäe vastu vahil. Kindlaks teinud ei ole ta veel midagi, nagu ta alles eile mulle üelda lasi, peale selle, et — „siin viivitas Hunter —“ preilit ka teiselt poolt teravalt valvatakse. Nähtavasti ei usutata teda siiski.“

„Ja teie, Hunter,“ küsis Trent edasi, „kas olete teie midagi märganud?“

„Ainult, et Sling mõned korrad ta juures oli. Kuid Colette saatis ta kiirelt minema. Koomiline selle juures on, et keegi, ei Cilly, mina ega mu naine, teda tulevat ei näinud. Ta näib luuravat sobivaid silmapilke.“

„Kust teate seda?“ küsis Trent teravalt. Ta tundis, et Hunter midagi varjas.

Hunter kohmetas. „Asi on järgmine,“ algas ta. Siis jutustas ta Trentile lühidalt mikrofooniseseadest, mis olevat üleval korteris. Trenti näkku tõusis vihapuna.

„Ja teie kuulatasite preili Colette!“ hüüdis ta pahaselt. „On see aus daami vastu, kes mulle — meile kõigile nii palju head on teinud? Pealegi sündis see mu selja taga!“

„Inspektor Wilkinson arvas, see olevat nii preili kaitseks kui meie kasuks,“ kinnitas Hunter. „Ja et see ei sündinud teie selja taga, näete sellest, et teil on kõrvaljuhe, kapten. Kui vaatate lähemalt oma telefoni öölaua, leiata ta alt väikese, punase nupu. Te tarvitsete ainult litsuda ja kuulete kõik, mis sünnib üleval. Ma ei ole sellest teile jutustanud, et teid mitte rahu-

tuks teha ja tahtsin oodata, kuni midagi juhtub.“

Hunteri arvates oligi juba midagi tulemas. Inspektor Wilkinson ei olnud Colette külaskäikude järele käed rüppe pannud. Colette ebamäärastest märkustest oli ta mitmesuguseid oletusi teinud ja otsus, mileni ta oli jõudnud, andis põhjust politsei uuele elustatud tegevusele mitte üksi New-

enam kokku tulla. Ühtlasi tekkisid kõige iseäralikumad kuulujutud.

Ülemus tahtvat, nii kõneldi, kui kaubitsemisele uimastavate mürkidega pannakse piir, pigistada silmad kinni teistsuguste eksimiste üle, eriti alkoholiseaduse vastu. Allilma ringkondis, kus asus nende keelatud kaupade saateorganisatsioon, hakkas nüüd kihama.

Mälestussammas 16. okt. 1905. aastal Uuel turul langenuile.

Pühapäeval 7. juunil s. a. mälestafi 16. okt. 1905. a. Uuel turul langenuid. Aktusel kõnelesid riigivanem K. Päts, Tallinna linnapea A. Uuesson, 1905. aasta vana tegelane dr. hon. c. M. Marina ja korraldava toimkonna esimees A. Rei. Aktust kaunistas Tallinna töölismuusika ühingu orkester ja laulukoor.

Yorgis, vaid kõigis suurtes linnades üle maa. Kõikide jõudude koondusel võeti igal ööl laiaulatuslikke kinnivõtmisi ette. Kahtlase iseloomuga öölokaalid tõsteti välja ja publiku vastu, keda leiti, oldi äärmiselt vali. Sihiks oli allilma rahutukstegemine ja see õnnestus täielikult. Ükski, kes kartis politseid, ei võinud enam julgelt ööseti lõbutseada.

Isegi seni kindlates ulualustes ei juletud

Oldi kindel, et politsei jääb uimastavate mürkide salakaubitsemise asjus leppimatuks vaenlaseks, kuid teiselt poolt usti, et võib oodata endisest suuremat sallivust, kui astuti välja selle kaubitsemise vastu. Salgad jagunesid kaheks ja võitlesid teravalt üksteise vastu. New-Yorgis, eriti Chicagos, peeti kesk päeva lahinguid vaenulikkude salkade vahel. See oli hävitussõda, mis ei jätnud mõju avaldamata kõige kalgimatele loomustele.

Kuid ka politsei sai oma osa. Kui ta astus allilma vastu välja, siis maksis see talle samal viisil kätte. Oõseti lasti politseinikke tänaval ilma igasuguse põhjusega maha. Mõningad pommiviskamised politseijaamadele maksid arvurikastele inimestele elu. Teenistuse ohvrite nimekiri kasvas kohutavalt. Kuid ka allilma atmosfäär oli laetud katastroofi meeleoluga. Üldiselt usuti, et maa ametiasutused valmistuvad suureks hoobiks, et ajada tülid vaenuliste vendade vahel äärmuseni ja kumbki partei ei võinud kiidelda meeleoluga.

Neist asjust ei teadnud Trent palju. See

klubi pannakse kinui, mis läbi tema kaotavad elatise. See kõlas usutavalt, ja ometi oletas Trent, et Colette ei nimetanud oma murede õiget põhjust, ja tal oli õigus. Millest Colette vaikis, oli, et klubi kestvalt ärev, meeleolu viimasel ajal oli pöördunud tema vastu, eriti aga, et ta kavatsus Ameerikast lahkuda, oli saanud teatavaks mõningais ringkondis ja et teda selle tõttu ühtsoodu ähvardustega taga kiusati.

Peale selle oli veel üks tähtis põhjus Colette kurvaks meeleoluks ja see oli, et ta tundis valusamini loobumist, mille ta enesele vabatahtlikult peale oli pannud.

Soome kirjanikud saabumisel Tallinna sadamas.

29. maist kuni 3. juunini s. a. kõlasid soome kirjanikud Tallinnat ja Tartut vastukülaskäiguga eesti kirjanikkudele. Vastu võtsid külalisi meie kirjanikud, Estonia näitlejad ja ajakirjanikud. Seisavad vasemalt paremale: Pr. Järviluoma, Estonia näitleja pr. M. Niilus-Parikas, härra A. Järviluoma, Estonia direktor A. Kasemets, A. Kivikas, R. Sirge, A. Anson, O. Paavolainen, E. Hubel, pr. Kersti Bergroth, Soome saatkonna sekretär F. Snellman, J. Jaik ja pr. Soini-Hagen.

vähene teadmine aga, mis tal oli, tegi ta kärsituks. Ta kavatses jälle tegevusse astuda ja tundis end õnnetuna, kui pidi enesele ütleva, et veel kehalisi jõupingutusi välja ei kannatanud. Ilma et ta seda teadis, oli aga just see kärsitus üks noid teyvendamisvahendeid, mida dr. Curzon oli pidanud nii vajalikuks vaimlisele tervenemisele.

Teiselt küljelt rõhus teda raskesti Colette ülespidamine, ja seda rohkem, mida enam ta mõistis, et ka Colette oli rusutud. Trenti argadele küsimustele vastas Colette, et tal on muresid. Madison Club olevat juba kolm korda politsei poolt läbi otsitud, külalised ei tulevat enam sinna ja olevat karta, et

Nii juhtus, et maja mõlemad ütrnikud Minetta Lane's mitte enam endiselt õhtupooli koos ei veetnud, vaid et igaüks kurvade mõtetega üksi jäi. Maja mõlemad naisteenijad märkasid seda ja tundsid otsekõhest muret. Ka Hunter jagas seda kurvastust, kuid teistsugustel põhjustel. Kord avaldas ta seda Trentile.

„Preili ei meeldi mulle viimasel ajal enam sugugi, kaptan,“ ütles ta. „Kui ta trepist üles läheb, vaatab ta ikka kartlikult ringi. Mõne päeva eest lasi ta tuua lukusepa, kes pani kõikidele ustele uued lukud. Tal on hirm, härra, ütlen ma. Mida ta kardab, ma ei tea, kuid kuulatage teda tihedamini ja

vaadake, mis seal üleval sünnib. Ja veel midagi, kapten. Siin on brovning, muretsein ta eile teile. Pange ta ööseks öölaual või padja alla.“ Nende sõnadega ulatas ta Trentile toreda, iselaadiva brovningu.

Nüüd veetis Trent päevi niiviisi, et ootas aknal, kui Colette läks välja, ta tagasitulekut ja kuulatas muidu tundideviisi telefoni juures ta korterit. Mikrofon oli nii peen, et ta võis kuulda Colette samme, isegi ta hingamist, mis kõlas mõnikord kahtlaselt, nagu ohkamine.

Möödusid kolm päeva, ilma et Colette oleks näidanud end oma majakaaslasel.

tundis ära Colette kerged sammud. Siis jäi kõik vaikseks. Aetud ebamäärasest hirmust, seadis ta mikrofoni kontakti. Ta kuulis, kuidas Colette üleval sules ukse, siis elutoas midagi õiendas. Toa keskel vaikusid sammud, nähtavasti oli ta istet võtnud.

Mõned minutid võisid sügavas vaikuses möödunud olla. Äkki kuulis kuulataja all, et Colette toas avati uks ja et Colette karjatas tasa. „Kuidas tuled sa siia, Sling?“ kuulis Trent selgesti. Vastas mehehää.

Trent surus elektrikellale, mis seisis ta öölaual. Juba mõne sekundi pärast astus Hunter sisse, täielikult riides.

Ameerika eestlased kodumaad külastamas.

29. mail. saabusid aurik „Suomil“ Tallinna 18 ameerika eestlast, enamusel naised lastega.

Trentile olid need päevad täis rahutust ja piina. Ikka jälle tahtis ta saata üles või ise minna, kuid ta austas põhjusi, mis sundisid Colette tast eemale hoiduma. Et need olid tähtsad, selles oli ta veendunud.

Kolmandal päeval valdas teda vaevalt valitsetav ärevus. Ta peas oli raske surve ja ta mäletas hirmuga, et tal oli olnud samane tundmus tol hirmsal ööl, kui ta hiilis Donaldile maja treppi mööda järele, milles ta nüüd elas.

Tavalikust hiljem läks ta voodi ja uinus alles tüki aja pärast. Ta võis umbes kaks tundi maganud olla, kui teda äratas tasane, ühtlane kahin. Keegi tuli trepist üles, Trent

„Teie kutsusite mind, härra?“

„Üleval sünnib midagi,“ vastas Trent rahulikult, nagu oli annud endisel ajal käske.

„Tean, härra,“ vastas Hunter. „Ka mina olin telefoni juures.“

„Hüva, siis ei tarvitse ma seletusi anda. Teatage inspektor Wilkinsonile ja olge valmis minuga üles minema, kui see on vajalik.“

Trent riietus, pistis brovningu taskusse ja võttis telefoni uuesti kätte, istudes voodi servale.

Ta nägu muutus ikka pinevamaks, kuna ta kuulatas edasi. Olid imelikud asjad, mida

ta kuulis; ta silmad läksid suuremaks, ta näomuskliid tuksatasid. Ta käsi, mis hoidis kuuldetoru, värises.

Äkki segas end kolmas hääljuttu, samati mehehääljuttu, mida Trent arvas tundvat. „Nüüd on aeg,“ ütles ta ja kargas üles. Ta ei olnud veel kuuldetoru pea küljest eemaldanud, kui jutuajamine üleval katkes sumbutatud pauguga. Ilma kaalumata ja ilma Hunterit kutsumata, tormas ta toast.

Kuid Hunter oli juba jalul. Trent sai temaga ukse ees kokku, kuid ta ei pannud seda tähelegi. Peatamata tormas ta trepist üles. Tema taga karjus Hunter: „Jumala pärast, kapten Trent — mitte üksi — oodake silmapilk — inspektor Wilkinson —“

Kuid Trent ei kuulnud midagi.

Kolmkümmes peatükk.

V a n a m a j a s a l a d u s .

Colette oli tulnud Madison klubist varemini tagasi kui tavalikult ja sel oli oma põhjus. Peale ta teist esinemist ulatas talle ärijuht ümbriku. Selles oli nädalapalk ja lühike kiri.

„Klubi arvatava kinnipaneku tõttu oleme sunnitud teie edaspidisest teenistusest loobuma.“

Teel korteri lasi Colette peatuda taksi-autol, mille oli võtnud Imperial hotelli ees. Ta väljus, sammus läbi halli ja astus telefonikongi. Kui ta oli saanud soovitud ühenduse, hütidis ta ettehoitud käe tagant aparati: „Siin, Colette. Kas teie olete seal, inspektor? Palusite mind teid kutsuda, kui arenemine, millest teile kõnelesin, jõuab teatavasse punkti. Asi on nii kaugel. Mulle kuulutati praegu koht. See tähendab kõikide vahekordade lõpetamist ja avalikkuse võitlust. Palun teie lubatud abi.“

„Ilus, mu armas,“ kuulis Colette inspektori sügavat, veidi unist bassit. „Tegin enesele vahepeal kava. Võtan teid kaitseks kinni, nõuan väljasaatmist ja lasen teid viia valve all järgmisele Saksa aurikule. See ei või aga enam tänasel ööl sündida. Oodake homme hommikul mu ametnikke ja valmistuge vahepeal ärasõiduks. Oma korterisse te enam ei pääse. Kui midagi veel teha jääb, viin mina selle täide.“

„Täna,“ vastas Colette. „Ma ei ole küll iialgi kujutlenud, et lahkun Ameerikast sunniviisil, kuid teil on kahtlemata õigus. Mis sünnib aga täna öösel? Mul on hirm, mister Wilkinson, kardan ka Trenti eest. Viimasel ajal on vaevalt nähtud, et teada saada, kes mu kaasturnik on.“

„Trent on heades kätes,“ vastas Wilkinson. „Tema pärast ärge muretsege ja teie maja valvatakse ju, nagu teie isegi teate. Teatan Hunterile, et jääb ööseks üles. Olen ise valmis iga silmapilk sinna ilmuma. Sõitke rahulikult koju, väike, isa Wilkinson valvab teie üle.“

Veidi rahustatud, tegi Colette selle nõuande järele, kuid kartusetundmus ei tahtnud talt lahkuda. Ta tundis väga hästi hädadohu suurust, mis teda ähvardas, kui ta ühendus politseiga sai teatavaks, mida ta pidi oletama mitmesugustest nähetest. Inspektor Wilkinsoni sammud teda selle eest varjata ei võinud. „Ta“ oli nii tihti politseivõimule vastu pannud ja oli alati jäänud võitjaks.

Kui neiu astus oma majja, jättis ta majakukse lukustamata. Kojavalgustust, mis oli Hunteri nõudel sisse seatud, süüdates, astus ta trepist üles ja jõudis oma korteri ukse ette! Ta lukustas selle hoolikalt enese järel ja lükkas riivigi ette. Siis läks ta oma elutuppa, võttis kapist väikese reisitasku ja avas siis kirjutuslaua, kus hoidis pabereid. Ta tahtis neid kokku koguda, enne kui kutsus tüdrukut, kes pidi teda pakkimise juures aitama. Enne aga, kui ta selle kavatsuseni jõudis, lasi ta end väsinult ja rusutult toolile langeda, et veidi järele mõelda. Ta mõtted ei rännanud kaugele, ainult ühe majakorra sügavamale. Ta ei saanud enam jumalaga jätta mehega, kes elas sel majakorral. See oli kibe, kuid kahtlemata kõige parem kummalegi. Mis oli öelnud Trent? Lootusetus on parim seerum õnnetu armastuse vastu. Kui lihtsalt see kõlas, kuid kui raske oli jõuda selle lootusetuseni. Ikka jälle kerkis ahvatlevalt mõni õlekõrs, millest haaras lootus, kuigi teadis, et see oli ainult õlekõrs. Inimesed ei suuda ju uskuda, et nagu elugi kustub, nii ka iga asi kord lõpeb. See oli küll valulik äratundmine, kuid inimene kannatab vähem, kes selle mõttega aegsasti harjub.

Ta oli jõudnud mõtetega nii kaugele, kui kahin teda üles vaatama sundis. Ta karjatas tahtmatult; ta ees seisis, nagu maast tulnud, Sling, mees, keda ta kõige rohkem kartis — peale ühe teise. See kartus andis end kohe tunda ja pealegi suurendatud määral, kui ta märkas, et Slingi muudu tuhmid silmad välkusid ja kahvatud paled õhetasid, seisukord, mida ta tundis ja mida kogemus teda põlgama oli õpetanud.

„Sling!“ ägas ta üles karates ja surus käe südamele, mis näis lõhkeda tahtvat. „Kuidas tuled siia?“

Sling istus kiiktooli Colette ja ukse vahele, pani ühe jala teisele ja vaatles, end aeglaselt kiigutades, pilkava naeratusega oma vastaspoolt.

„Ukse kaudu, endastmõistetavalt,“ vastas ta lühida naeruga. „Kahjuks puudub mul vaimude omadus, et võiksin pääseda läbi võtmeaugu.“

„Ukse kaudu?“ pomises Colette. „Ma ei mõista.“

Jälle naeris Sling. Colette segadus näis teda lõbustavat. „Ta ei mõista,“ pilkas ta. „Suurepärane! Kas usud ehk, et uus lukk mind takistab? Lollpea, olen saanud valmis terasplaatidega, mis olid kolm tolli paksud.“

Sling oli nähtavasti purjus. Seda kaalus Colette, kui ta ilma nähtava sihita mõned sammud ukse suunas tegi, kus oli elektrikella nõöp. Kuid ta eksis. Alkohool oli valandanud Slingi keelepaelad, kuid mitte vähendanud ta kavalust.

„Kuhu sa minna tahad?“ küsis ta üles karates. „Oma teenijale helistada? Luba, et vabastan sind sellest vaevast.“

Colette imestas harjumatu viisakuse üle. Ta imestus kasvas ja muutus hämmastuseks ja siis ehmatuseks, kui kõleda kellasignaali järele, mida võidi selgesti kuulda kauge maa peale, ta teenija ei ilmunud ja kõik rahulikuks jäi. Sling tundis rõõmu ta hirmunult küsivate pilkude üle.

„See paneb sind inestama, eks?“ ütles ta. „Mind mitte. Olin kindel, et su teenija ei tule. Ennekui sisse astusin, tegin — hm — su tüdrukule külaskäigu ja mõjusin sel määral, et ta järgneva tunni jooksul on takistatud. See oli lihtne — veidi eetrit ja tuba väljaspoolt lukku keerata. Mõne sekundi töö.“

Colette värises ägedas vihas, kuid ta kartus sai võidu.

„Ütle, mis sul on öelda ja mine!“ hüüdis ta nii põlastavalt, kui võis. „On hilja ja ma tahan voodi minna.“

Sling heitis pilgu reisitaskule laual ja vaatles seda mõtlevalt, nagu märgates seda alles nüüd.

„Voodi?“ pilkas ta. „Milleks siis need ettevalmistused. Kas tahad ära reisida?“ jatkas ta kõige mahedamal häälel. „Meid maha jätta?“

Colette'le ei tulnud mingisugune etteväanne reisitasku jaoks meele; ja kuigi ta selle oleks leidnud, ei oleks tal sellest kasu olnud. Sling tundis ta kavatsust, ta oli selles veendunud.

„Jah, kui teada tahad,“ vastas Colette kangekaelselt. „Olen teist kõigist tüdine-

Järgmises numbris hakkab ilmuma Norra kirjaniku **Bernt Lie** romaan

„Sunniva.“

Raskemeelse poeesia peen lilledõhn lehvib selle meeldiva, mõttesügava Põhjamaa jutustuse ja tema tegelaste ümber, kes näivad olevat nagu kokkukasvanud sealse keskööpäikesemaa erineva loodusega.

nud, New-Yorgist ja kogu Ameerikast. Reisin ära, kas teile meeldib või mitte.“

„Sa oled meist tüdinenud?“ kordas Sling pominal, „väga kahju. Ka härrast alumisel korral?“ jatkas ta, äkki üles tõustes ja Colette teravalt vahtides. „Või läheb ta kaasa?“ Siis lasi ta end uuesti toolile langeda ja pani selle jalatõukega kiikuma. „Väga saladuslik asi, see lugu selle härraga,“ liisas ta lühikese pausi järele, „väga saladuslik.“

Colette pidas kõige paremaks ka edaspidi pahast mängida ja see õnnestus tal ka, kuigi hirm ta kõri kinni surus.

„Härra, kellest kõneled, on raskesti haige,“ vastas ta lühidalt. „Külasthan teda mõned korrad, mis oli mu kohus naabrina. Muud midagi. Pealegi ei lähe mu eraasjad kellelegi korda.“

„Võimalik,“ oli Sling nõus, „võib olla sel puhul. Kuid muidu lähevad nad meile väga palju korda. Või arvad sa ehk,“ jatkas ta, jälle häält tõstes, „et meile on ükskõiksed su külaskäigud teatava härra juures, kes kuulub ametiasutusse, mis meile ei soovi head?“

See kõlas teravalt ja ähvardavalt. Colette ei olnud selle peale ettevalmistatud.

„Kust teate teie —?“ libises ta suust, siis vaikis ta.

„Me teame rohkem, kui sa arvad,“ vastas Sling pilkavalt. „Sa peaksid meid juba küllalt hästi tundma. Sa pidid ise teadma, et oma ülespidamise tõttu viimastel kuudel oled muutunud meie tähelepanu esemeks. Eriti huvitab meid teada seda, kas ajad oma vooruslikkuse nii kaugele, et vilistad meie peale.“

„Ma ei ole seda teinud,“ vastas Colette ägedalt, „ja sa tead seda. Muidu ei istuks sa siin.“ (Järgneb.)

Tõtt ja nalja.

Kaks maailma.

Istub trammis taluneiu. Istub kangelt ja kohmakalt, kuigi ta on ainult 16 aastat vana. Istub võõralt oma värskete tervisega.

Tema juustel on valmi nisupea kollane, soe helk; ta käed puhkavad kummaliselt vaiksena ta süles . . .

Vastaspingil istub väike büroopreili. Istub väsinult oma odavas kostüümis. Istub kitsalt, kahvatuult, kübar peas ja kindad käes, huuled liialt punased . . .

Nad silmitsevad üksteist. Peaageu uudishimulikult. Silmad, mis veel eile nägid ainult vagusid ja vihke. Silmad, mis ka täna jälle muud ei näe kui kirju ja arve. Üksteisele vahivad nad näüd.

Ja taluneiu mõtleb selle juures: Kui peen sa oled. Kui ilus on su elu: Kui ilusad ja peened on vististi su käed. Kõik on kerge. Ja õhtul istud sa teatris. Veel peenem ja ilusam kui näüd. Ja siis sa naerad. Ja siis tahaksin ma tund negagi olla sina. Jah, sina, sina, sina!

Samal ajal mõtleb büroopreili: Aasad, viljapõllud, mets ja igal pool päike, liblikad ja tuul, kui hea on sul elada. Ja pühapäeviti käib ta teiste neidudega külatänaval käsikäes jalutamas. Kodumaa kaelustab sind. Lilled noogutavad sulle peaga. Pääsukesed lendavad su kohal. Mesilased sumisevad su blond juuste ümber. Sinu elu on hele!

Umbes nõnda keitavad nende mõtted edasi ja tagasi. Umbes nõnda pilluvad nad oma igatsusi kui kuldpalde edasi ja tagasi. Ja naeratavad. Siis läheb büroopreili trammist välja . . .

Ja ümmargune taluneiu istub trammis üksipäi. Ja elu on jälle raske nagu alati . . .

Täna ja homme üle lähtede ja arvude. Täna ja homme üle põlluvagude ja kitsail asaatel . . .

Ja igatsus lendab täna ning homme tasakesi siia ja sinna.

Kõrgemale kui kõrts.

Tuli üks rändur linnakesse ja peatus kõrtsi ees, mille omanik parajasti ukse ees päikese käes oma ümmargust kõhtu soojendas.

„Noh, rändur, kas tahate minu viina proovida?“ küsis kõrtsmik rändurilt.

„Seda küll, härra kõrtsmik,“ vastas rändur, „aga minu taskud ei kõlise.“

„Kui midagi muud ei ole, siis tulge rahulikult sisse! Kui oskate teha nalja ja jutustada mõne lustilise loo, siis ma viina ei keela.“

„Mitte ainult seda, kõrtsmik; ma oskan veel enamgi; hüppan kõrgemale kui Teie maja.“

„Ohoo! Kui asi nii, siis saate prii joogi ja sõõgi ning õõmaja veel pealegi.“

„Vaadake!“ ütles rändur ja hüppas selle juures kaks jalga kõrgele. „Nüüd laske ka oma majal hüppa!“

See muidugi ei kõssanud. Kõrtsmik hoidis hea nalja pärast kõhtu kinni ja andis mehele, mis ta kõht nõudis

Sõna.

Sõnal on hulk nägusid. Kirjutamise juures tulevad silmad lahti hoida.

Tuhakorda kõneldud sõna — kord ütled sina seda esimest korda.

Mõnikord pudeneb sõnadelt nagu soomuseid.

Kõige esmalt kõrged sõnad vajavad sügavust, kui nad peavad kostma. Alusega torn on kuliss.

Luuletaja vabastab nõiutud sõnad.

Kus uhkus edevuse seltsis lõunat sõõb, seal sõõb ta põlguse seltsis õhlu.

Marie Theresia ütles kord oma toanettsile: Ärge ial abielluge mehega, kel midagi pole [teha.

Inimesed kurdavad tihti,

et maailmas olla häid päevi liig vähe ja pahu päevi liig palju, ja minu arvates teevad nad seda enamasti ebaõiglaselt. Kui meil oleks alati avatud süda selle hea maitsmiseks, mis Jumal meile iga päev valmistab, siis oleks meil ka küllalt jõudu kõike pahet kanda, kui see kord tuleb. Paha tujuga on asi samuti kui laiskusega, sest see on ka mingisugune laiskuse tõug. Meie loomus ripub väga selle küljes, ja siiski, kui meil kord jõudu on mehestuda, käib tõõ nii, et vuhin taga ja meile pakub meie tegevus tõsist lõbu.

Goethe.

Moskva nali.

Iga moskvalane elab kariuses, et GPU tema ühel päeval võiks kinni võtta mõne väljamõeldud „süü“ pärast, mida ka kõige süütum ei suuda tühistada. See terrorinärvilikkus on Moskvast tee leidnud ka naljasse.

Üle Poola piiri, nii jutustatakse, on ühel päeval põgenenud hulk Vene jäneseid. Poola jäneseid nõuavad neilt põhjust, miks nad on põgenenud. Ja saavad vastuseks:

„Stalin on meil välja annud uue seaduse, mille põhjal kõigil kaamelitel tahetakse sabad maha rajuda.“

„Aga teie ei ole ju kaamelid?“ imestavad Poola jäneseid.

„Tõsi küll,“ vastavad Vene jäneseid, „aga kuidas me võime ja oskame seda GPU-le selgeks teha?“

Müller kohtab Schulzet tänaval ja ütleb talle: „Sa oled nii kurb, Schulze, mis on juhtunud?“

„Olen pankrotis,“ vastab see.

„Pankrotis?“ ütleb Müller. „Kui palju oled naise nimele kirjutanud?“

„Ma ei ole midagi naise nimele kirjutanud“, vastab Schulze.

„Ilus, kui palju oled tütre nimele kirjutanud?“

„Ka midagi,“ hädaldab Schulze.

„Mu jumal,“ ütleb Müller, „siis ei ole sa pankrotis, siis oled ju mineeritud.“

TÄIESTI UUS VÄÄRTUS

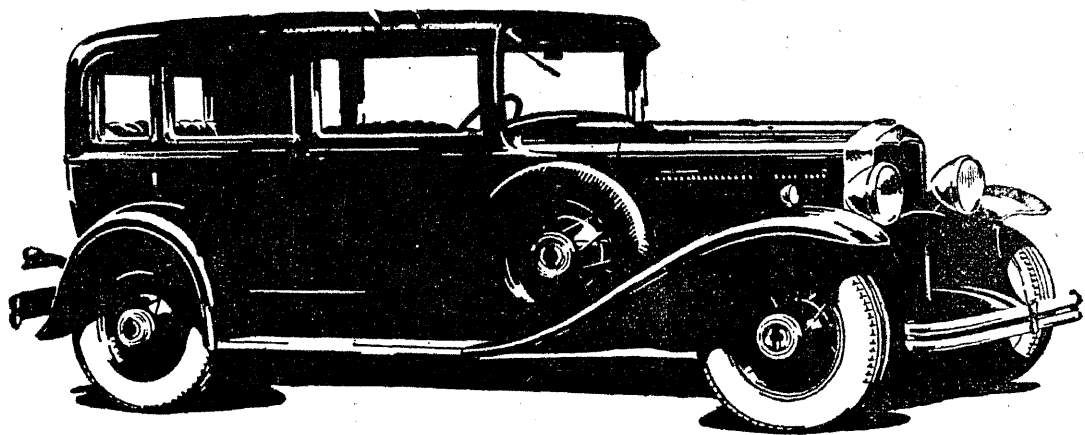

ILUS
VÕIMAS
MUGAV
VÄÄRTUSLIK

DURANT sõidukeid valmistavad maailma andekamad autoasjanduse juhid vilunud töösturite grupi järelvalvel, sellepärast peegeldubki Durant autos kogemusterikkus ning otstarbekohasus.

Durant sõidukil on pikk iga ja madal korrashoiukulu, välimus, milline rahuldab kõige nõudlikuma maitse, küllususe ruumi ning võimsus, mis tekitab roolimisel uue rahulolutunde.

Hinnad, millised iseloomustavad DURANT sõidukeid kui väärtust, — on väljaspool võistlust.

DURANT

HEA AUTO

Ainu-
esindaja:

HEINR. LAGUS,

Tallinn, Müürivahe tän. 16
Laenupanga m. Tel. (2)12-53.

Ajakiri „ROMAAN“

on Eestis ainus jutuajakiri, mis tutvustab lugejaid maailma paremate jutu-
kirjanikkude teostega. Siisamaani on ta ilmutanud oma üheksas aastakäi-
gus järgmiste rahvaste kirjanikkude töid: Aino, Albaania, Angola, Ameer-
rika, Ameerika-Saksa, Araabia, Armeenia, Artshi, Austria, Balti-Saksa, Baski,
Belgia, Bessaraabia, Brasiilia, Bulgaaria, Daani, Eesti, Egiptuse, Gruusia,
Hebria, Helveetsia, Hertsegoviina, Hiina, Hindostani, Hispaania, Hollandi,
Ida-Aafrika, Iiri, India, Indiaani, Inglise, Islandi, Itaalia, Jaapani, Jakuudi,
Juudi, Kabiili, Kanada, Kelti, Kirgiisi, Korea, Kroaati, Ladina, Lepi, Leedu,
Liivi, Läti, Mongoolia, Monteneegro, Mustearte, Neeprite, Norra, Poola, Por-
tugali, Prantsuse, Provence'i, Persia, Rootsi, Rumeenia, Saksa, Serbia, Setu,
Shoti, Slovakkia, Soome, Soome-Rootsi, Süüria, Tatari, Tiroomi, Tshhehi,
Tshhehi-Saksa, Türgi, Ukraina, Ungari, Uruguais, Uus-Greeka, Vana-Greeka,
Valge-Vene, Vlaami, Vene jne. Seega juba üle 80 rahva kirjanikkudelt.

Sellist valikut ei ole Eestis veel ükski teine ajakiri pakkunud ega
pakkuda suutnud. Peaaegu kõik maailma tähtsamad kirjanikud on siin oma
töödega esitatud, nii et „ROMAAN“i lugejal võimalus on olnud nendega tut-
vuneda ja nende omapärasust jälgida. Nimetame tähtsamatest kirjanikku-
dest ainult järgmisi, kelle töid „ROMAAN“ avaldanud: M. A. Nexö, V. Berg-
söe, B. Björnson, H. Drachmann, S. Flemon, G. Geijerstam, P. Hollström,
K. Hamsun, S. Isgevlof, E. Mikkelsen, A. Strindberg, E. Welle-Strand, Th.
Mann, A. Schnitzler, K. Schönherr, J. Wassermann, Jack London, Lafcadio
Hearn, J. Galsworthy, Anatole France, Card Capek, R. Tagore jne. jne. jne.
umbes 300 kirjanikult.

Sellest kõigest selgub, et ajakiri „ROMAAN“ oma lugejatele pakub
ainult head ja valitud lugemisvara, mis selgitab lugeja silmi, avardab ta
teadmisi ja kasvatab teda armastama head jutukirjandust. Juba kümnen-
dat aastat korralikult ilmudes, tahab ta edaspidigi samas suunas edasi töö-
tada ja edasi areneda.

Toimetus on ka käesoleva aasta teisel poolel varustatud suure hulga
hea jututagavaraga ja usub kindlasti, et lugejad tema valikuga täiesti rahul
saavad olema. Seda kinnitavad meile hulk kirju, milles lugejad meile aas-
tate jooksul „ROMAAN“i sisu kohta on avaldanud oma rahulolemist.

Oleksime oma lugejatele tänulikud, kui nad meie ajakirja „RO-
MAAN“i soovitsid ka oma sõpradele ja tuttavatele. Sest mida suuremaks
meie lugejate arv kasvab, seda paremat ja seda enam lugemisvara võime
neile pakkuda.

Peale romaanide, novellide ja jutustuste toob „ROMAAN“ veel igas
numbris hulga pilte, nalja, tõeteri, mõistatusi, luuletusi jne.

„ROMAAN“i tellimisi võtavad vastu, ka endiste aastakäikude peale,
ilma lisamaksuta kõik postkontorid ja raamatukauplused.

Palume tellimisi teise poole aasta peale viibimata üles anda, et saat-
mises vahet ei tuleks. Üheksa endist aastakäiku on kõik veel saada.

Aupaklikult

„Romaani“ talitus.